

קונטרס

דפי עזר

ללימוד שו"ע עם משנה ברורה לפי סדר הלוח "הלכתא דיומא"

■ מחזור שינה אחת ■

כולל בתוכו:

דפי חזרה

דפי ציורים וטבלאות

דפי סיכום

מקץ תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י
מפעל הלכתא דיומא





הגזול צ"ע אי כשר לנר חנוכה. אם נמצא עכבר בשמן מאוס הוא ואסור לנר חנוכה.

איזה תשמיש מותר להשתמש בנר

חנוכה? אפי' בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק נרות חנוכה - חוץ מהשמש - בהשמיים והפתילות שאסור להדליק בהם נר שבת אם אינו נותן בנר רק כדי שיעור מצותו מפני שאסור ליהנות מאורם ואפי' לבדוק מעות או למנותן לאורה ואפילו למנותן מרחוק שאין ידיו סמוכות לנר אסור ודוקא בזה שהוא עכ"פ תשמיש עראי אבל כל שאינו משמש כלום רשאי לישב בביתו בשעה שגור חנוכה דולקת. ואפי' תשמיש של קדושה כגון ללמוד לאורה אפי' בדרך ארעי אסור וכן בנרות בהכ"נ אין משתמשים לאורן אף תשמישי קדושה כמו בבית ואין להתפלל מעריב אצלם וכו' כ"ז שלא דלקו חצי שעה, ויש מי שמתיר בתשמיש של קדושה.

דין השמש: נוהגים להדליק נר נוסף כדי שאם ישתמש לאורה יהיה לאור הנוסף שהוא אותו שהודלק אחרון ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה. ובמדינות אלו אין נוהגים להוסיף רק מניח אצלן השמש שבהן מדליק הנרות והוא עדיף טפי ויש לעשותו יותר ארוך משאר נרות שאם בא להשתמש ישתמש לאותו נר וה"ה אם מעמידו גבוה קצת משאר הנרות שפיר דמי וטוב שלבד זה יניח נר על השלחן, ואפילו רבים המדליקים כיון שכל אחד מניח נרותיו במקום מיוחד צריך להניח שמש אצל כל אחד ואחד אפילו יש נר על השולחן, ולכתחלה אין להשתמש אצל כולן יחד כ"א לאור הנוסף [או להשמש] כלבד כשהוא אחד בפני עצמו. ומעיקר הדין כיון שיש לו נר על שולחנו א"צ להדליק נר נוסף.

נתערב נר חנוכה מה דינו? אם נתערב נר חנוכה האסור בהנאה לאחר שהודלק בשאר נרות וה"ה בעודן דולקים אפי' אחד באלף לא בטיל דהוי דבר של מניין אלא ידליק מן התערובות כל כך שבדואי נר של היתר דולק עם נר של איסור ואז מותר להשתמש אצלן וי"א דדוקא שמש שעומד למעלה מכל הנרות שרי דאז עיקר תשמישו לאור השמש משא"כ בזה שמשמש לאור כולן הרי מתנהג ג"כ מנר חנוכה ולמעשה יש להחמיר בדין זה. ויש חולקים בכ"ז דחד בתרי בטל. ודוקא כשנתערב בתוך ימי חנוכה אבל אם נתערב ביום השמיני וכ"ש לאחר מכן כבר בטל חשיבותו ודינו לכו"ע כיבש ביבש ובטל ברוב.

ככתה האם זקוק לה? הדלקה עושה מצוה לפיכך אם ככתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה ואפילו ככתה בערב שבת קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעוד יום אינו זקוק לה וי"א דקודם קבלת שבת שיש עדיין היתר להדליק מחוייב לחזור ולהדליק ובלי ברכה. וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשוגג אינו זקוק לה. ואם רוצה להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה אין לברך עליה. ואם הדליקה במקום הרוח וככתה זקוק לה לחזור ולהדליקה במקום שאין הרוח מצוי ומ"מ לא יברך עליה ואם הוא רואה שהאור אין נאחו בהפתילה ובוראי יכבה במהרה אינו יוצא בהדלקה זו וצריך מדינא לחזור ולהדליקה לאחר הכביה. וראוי להחמיר לחזור ולהדליקה בכל ענין ובפרט אם נכבה בע"ש קודם קבלת שבת. ואם הוא קיבל בעצמו שבת ואח"כ כבה ויש עדיין זמן היתר מותר לומר לחבירו שידליקם. ומצוה מן המובחר לקנות שעוה לנר חנוכה מן מה שנוסף מן הנרות בבית כ"נ. טוב שכל אחד יטריח לעשות לו מנורה יפה לפי כחו וכן הנרות יעשה יפה.

ב' פתחים היכן ידליק? חצר שיש לו שני פתחים משני רוחות צריך להדליק בשתייהן מפני החשד ואפילו כל הבתים שבחצר שייך לאדם אחד או שאין לו שם בחצר רק בית אחד, ואם שני הפתחים ברוח אחד והם בבית אחד די לו באחד מהם אבל אם הם בשני בתים או שבת אחד חלוק מתוכו אע"פ שהם של אדם אחד צריך להדליק בשתייהן ויש מקילים בשתייהן שייכין לאדם אחד. ואם מדליק בשני פתחים אינו מברך רק באחד מהם ובשני מדליק בלא ברכה ובזמן הזה שכולם מדליקין בפנים ממש ואין היכר לבני ר"ה כלל אפילו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות אין מדליקים אלא פעם אחת בפנים.

אימתי מדליקין נרות חנוכה? אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה אלא עם סוף שקיעתה לא מאחרים ולא מקדימים אכן בע"ש מקדימין. ואותן הנוהגין להתפלל מעריב בזמנו דהיינו אחר צאת הכוכבים נכון לנהוג לכתחלה להדליק קודם מעריב [אכן ישיל בה כ"כ שמן שידלוק חצי שעה אחר צאת הכוכבים] ואם לא הדליק מקודם והגיע זמן צה"כ יקדים להתפלל מעריב ואפילו הנוהגין תמיד להדליק אחר תפלת ערבית מן הנכון שיכינו עכ"פ השמן בתוך הנרות קודם תפילת ערבית כדי שיהיה מוכן תיכף אחר תפלת ערבית להדליק. ויש מי שאומר שאם הוא טרוד יכול להקדים מפלג המנחה ולמעלה וחשיבין השעה בשעות זמניות ויכול לברך ג"כ ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק ואם לא נתן בה שמן רק כשיעור חצי שעה כנהוג בכל יום יחזור ויתן בה שמן וידליק ומ"מ לא יחזור ויברך.

עד אימתי יכולין להדליק? שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק הלכך צריך ליתן בה שמן כזה השיעור. ואפי' הדליק זמן מה אחר שקיעת החמה לעולם בעי שיעור הידוע ואף מדליק אחר שכלה הרגל משוק בעי זה השיעור. ואם נותן בה שמן הרבה שידליק יותר אין בו שום מצוה אבל בנרות של שעוה יש הידור מצוה כשהן ארוכות ומ"מ אין לעשותם גדולות יותר מדאי. ואם נתן בה יותר יכול לכבותה לאחר שעבר הזמן וכן יכול להשתמש לאורה לאחר זה הזמן ולכתחלה טוב להתנות שאינו מקצה השמן אלא לשיעור הדלקה ויש מחמירין שבעוד שהנרות דולקין אין להשתמש לאורן. וי"א שבזמן הזה שמדליקין בפנים א"צ ליזהר ולהדליק קודם שתכלה רגל מן השוק וידליק כשכני הבית מקובצים יחד וטוב ליזהר לכתחלה גם בזמן הזה ואפילו ללמוד אסור משהגיע זמנה וכ"ש אכילה וש"ד ואפילו התחיל פוסק. אבל אם עבר זה הזמן ולא הדליק מדליק והולך כל הלילה עד עמוד השחר ובברכה ודוקא אם בני הבית נעורים אבל אם ישנים ידליק בלא ברכה. ואם בא לביתו קודם עה"ש ומצא ב"ב ישנים מן הנכון שיקיצם כדי שיוכל להדליק בברכה. ואם עבר כל הלילה ולא הדליק אין לו תשלומין. ובלילות אחרות ידליק כמו שאר בני אדם אע"פ שלא הדליק בראשונה. מי שבירך והדליק נר אחת בלילה שניה ידליק אח"כ עוד נר אחת ולא יברך ואפילו לא היה דעתו מתחלה רק על נר אחת ואח"כ נודמן לו עוד נר.

איזה שמנים ופתילות כשרים לחנוכה? כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה ואע"פ שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה ואין האור נתלה יפה באותם הפתילות. ומ"מ מצוה מן המובחר ליקח לפתילה צמר גפן או חוטי פשתן ולשמן יקח שמן זית ואם אין שמן זית מצוי מצוה בשמנים שאורן זך ונקי ונוהגים במדינות אלו להדליק בנר של שעוה כי אורן צלול כמו שמן ומ"מ מצוה בשל שמן טפי מנרות של שעוה. הנוהגין להדליק ביום ראשון א' ומכאן ואילך מוסיף והולך צריך שיהיה הנוסף דומה לנר העיקר אבל אותם שעושים נר לכל אחד מבני הבית יכול האחד להדליק נר של שמן והשני של שעוה. שומן או חלב הנאסר מבכ"ה אסור להדליק ממנו נר חנוכה וג"כ אסור לבטולי בששים להדליק ממנו. שמן

אימתי צריכין להדליק קודם מעריב או לאחר מעריב?



Sponsored By: DollarPhone

זכות הלימוד

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיק גיל רשות
© המחלקת הלימודים
ע"ש משנה ברורה

דפי ציוורים וטיבלאות

משנה ברורה

מן סימן תרע"א סעיף ח
עד סימן תרע"ד סעיף א

כ"א כסלו

■ מחזור שינה אחת ■

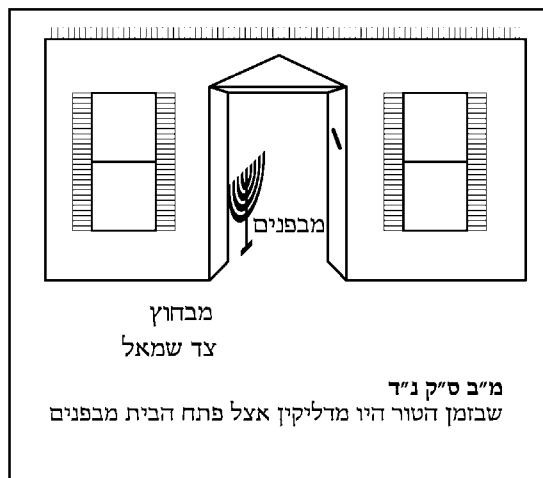
1 800 466-7593

www.HichusaDyoma.org

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיקם בלי רשות
© מהגלות המפעל



לומר נכבד! - הננו בזה להבהיר שהציוורים אלו נעשו כפי
הכנתינו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה
אחרת ורואה איזה שגיאה בהציוורים, - או שיש לו איזה
הארה או הערה, נא שיואיל בטובו להודיענו מזה, ולזכות
את הרבים,
הגהות אלו יתקבלו אך ורק ע"י הפעק"ס
אם בדעת הקורא שצריכין לעשות ציור על איזה דבר
במקום שלא עשינו ציור, נא להודיענו גם מזה, ואם
ביכלתו לשלוח גם הציור שחושב שצריך להיות שם, -
ואי"ה במהדורא הבא יוצג על מקומו בשם אומרו, ויוקף
לזכרו.
ציוורים אלו הם בפירוש לא לפסוק מזה הלכה למעשה,
ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו להבין דברי
המשנה ברורה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין בפנים
המשנה ברורה,
בכל הכבוד, הנהלת המפעל



דיני זמן הדלקת נר חנוכה - סימן תרע"ב

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
לכתחילה (אע"פ שמדליקין בפנים בפתח הבית והוא פתוח יש היכר לעוברים ושבים - באה"ל ומ"מ)	לא מאחרים ולא מקדימים (ש"ע א')	שאו העם עוברים ושבים ורואין בביתו ואיכא פרסומי ניסא (מ"ב א')	צאת הכוכבים וי"א תחילת השקיעה אפי' בזמן הזה (ש"ע א' ב' מ"ב א')	זמן הדלקת נרות חנוכה לכתחילה
שי"א לכתחילה ידליק קודם וי"א שיכול להקדים הדלקת הנרות כחצי שעה וי"א שיוצא רק בהצני שעה (באה"ל ל"א)	הנהיגין להתפלל מעריב בזמן אחר צאת הכוכבים נכון שידליקו קודם מעריב (מ"ב א')	כדי שיהיה מוכן תיכף אחר מעריב להדליק (מ"ב א')	כשנהוג להתפלל מעריב קודם צאה"כ - אך כשהגיע צאה"כ קודם שהדליק (מ"ב א')	להתפלל מעריב קודם הדלקת הנרות
דבוקאי יש לחוש שיעבור זמן הדלקתו שהוא חצי שעה מדינא דגמרא (מ"ב א')	לא יעשה הכל אחר תפלת ערבית (מ"ב א')	כמו שמצינו בהבדלה מוצש"ק (ס' רצ"ג ג')	יכינו השמן בתוך הנרות קודם תפלת ערבית (מ"ב א')	הנהיגין תמיד להדליק אחר תפלת ערבית
כמו שמצינו בהבדלה מוצש"ק (ס' רצ"ג ג')	להדליק קודם פלג המנחה ואם הדליק צריך לכבותה ולהחזיר (ש"ע ד')	עד שתכלה הרגל מהשוק ואם לא ידליק בלילה ליכא פרסומי ניסא (מ"ב ד')	י"א שאם לא יהיה לו פנאי להדליק אה"כ יכול להקדים מפלג המנחה ולברך (ש"ע א')	להקדים להדליק למי שהוא טרוד
בין הדלקה עושה מצוה צריך בשעת הדלקה להיות השיעור שמן	לכתחילה לא יתן שאה"כ יחזור להוסיף שתדליק בלילה חצי שעה ואם עבר יחזור וידליק ולא יחזור לברך (מ"ב ד')	שבימי התלמוד היה ההיכר להעוברים ושבים א"כ אין צריך שתדליק יותר משתכלה הרגל מהשוק (מ"ב ה')	צריך שיתן השיעור שמן שתדליק עד חצי שעה בלילה (ש"ע א')	המדליק מפלג המנחה
דהיכר הוא רק לבני ביתו (מ"ב ה')	בזמנינו לעולם בעי שיעור שמן לחצי שעה (מ"ב ה')	שיש בו הידור (מ"ב ו')	בזמן התלמוד אם איחר להדליק אחר שקיעת החמה (מ"ב ה')	לתת שיעור שמן שתדליק פחות מחצי שעה
שאינו בו מצוה (מ"ב ו')	כשמדליק בשמן אין הידור בשמן הרבה - ואין לעשות הנרות שעה (מ"ב ו')	שאינו מקצה השמן רק לשיעור מצותו - ויש פוסקים דסתם הקצה למצותה (מ"ב ז')	כשמדליק בנרות שעה יהדר אחר ארוכות (מ"ב ו')	להדר אחר נרות ארוכות או שמן הרבה לנרות חנוכה
דהרואה לא ידע להלק בין תוך זמן שיעורו לאחר הזמן (מ"ב ח')	יש מחמירין לא להשתמש בעוד שנרות דולקין (מ"ב ח')	אע"פ שמדליק בפנים כיון שמדליקין בפתח יש הכירא להעוברים - פרסומי ניסא לבני ביתו (מ"ב י"א באה"ל ומכל)	להמחבר יכול לכבותה או יכול להשתמש לאורה - ולכתחילה טוב להתנות שמקצה רק לשיעור הצריך למצוה (ש"ע ב')	נתן בה שמן יותר מהשיעור, לאחר שעבר הזמן שצריך למצותו
דשראג בטיהרא מאי מהני ואין פרסום הנס	לא ידליק אחר שעבר הלילה (ש"ע ב')	קשבני הבית נעורים - וכשבא לביתו קודם עלות נכון להקיצם (מ"ב י"א)	ידליק לכתחילה עד שתכלה רגל מהשוק - ובדיעבד עד עמוד השחר (ש"ע ב')	זמן הדלקת הנרות כששכח או הזיד ולא הדליק בזמן
דליכא פרסומי ניסא וגם אינו בזמן פרסומי ניסא	כשהבני הבית ישנים לא ידליק בברכה (מ"ב י"א)	דמדליקין בפתח (וכ"ש בחלון) והוא פתוח יש הכירא להעוברים ושבים (באה"ל ומכל)	קשבני הבית נעורים - וכשבא לביתו קודם עלות נכון להקיצם (מ"ב י"א)	להדליק אחר זמן שתכלה רגל מן השוק בברכה
שמדליקין בפנים והיכר רק לבני ביתו (מ"ב ט')	י"א שבזמננו אין צריך ליזוהר (רמ"א ב')	שאינו אומרין שליל השני חשוב אצלו כליל ראשון וידליק רק אחד (מ"ב י"ב)	טוב להזהר גם בזמן הזה (רמ"א ב')	להדר בזמן הזה להדליק בזמן
שאינו לו תשלומין (ש"ע ב')	לא ידליק ביום או ליל אחר להשלים הלילה שחסר (ש"ע ב')		ידליק בשאר לילות כמנין שאר בני אדם (רמ"א ב')	לא הדליק לילה אחד



דיני שמנים ופתילות הכשרות לחנוכה - סימן תרע"ג

האופן / הדין	יעשה - מותר	הטעם	לא יעשה - אסור	הטעם
להדליק בשמנים גרועים שאין האור נתלה יפה בהפתילות	מותר לנרות חנוכה בדיעבד (ש"ע א')	דקי"ל כבתה אין זקוק לה וכיון דהדליק נעשה זכר לנס ונגמרה המצוה (מ"ב א')	לכתחילה לא ידליק בהם - ובשבת כל השנה אסור להדליק בהם (מ"ב א' ב')	מצוה מן המובחר - ובשבת גזירה שמא יטה (מ"ב א' ב')
הנ"ל להדליק בהם בשבת חנוכה	מותר בליל שבת לנר חנוכה - כשנותן בו שמן רק כשיעור מצותו (ש"ע א' מ"ב א')	דאין לחוש שמא יטה דאסר להשתמש לאורה - דאחר זמן המצוה מותר ליהנות (מ"ב ה' ו')	בליל שבת לנרות שבת או הנר השמש שבמנוחה (מ"ב א' ג')	דכיון דמותר להשתמש נגדו חיישינן שמא יטה (מ"ב ג')
להדליק בשומן או חלב הנאסר מבשר וחלב	אם רק נתבשלה בקדירה של בשר בן יומו שנאסרה מחמת שלא היה ששים (באה"ט א')	דמצוות לאו ליהנות ניתנו (באה"ט א')	מדינאסר מבשר וחלב ממש אסור להדליק ממנו ואסור לבטלו בששים להדליק ממנו (מ"ב ב')	דאסור לבשל בשר וחלב ויש בישול אחר בישול (פרמ"ג י"ד צ"ט)
שויה הנרות חנוכה דומות זו לזו	במנוחה שמדליקין מוסף והולך צריך הנר הנוסף להיות דומה לנר העיקר (מ"ב ד')	דיאמרו ב' בני אדם הדליקים ואינו מן המהדרין מן המהדרין (באה"ט א' מ"ב ב')	לאותם שעושין נר לכל אחד מבני ביתו יכול להדליק אחד שמן ואחד שעוה (מ"ב ב')	שממילא לשני בני אדם יכול אחד להדליק שמן ואחד שעוה (מ"ב ב')
להדליק המנורה משמן הגזול	צ"ע אם בשר לנר חנוכה. לדעת המחבר סי' רמ"ט ה' יצא (מ"ב ב')	אם אמרין מצוה הבא בעבירה במצוות דרבנן	צ"ע אם בשר לנר חנוכה. לרמ"א סי' תרמ"ט ה' לא יצא (מ"ב ב')	שמצוה הבא בעבירה
להדליק המנורה בשמן זית ואם ליכא ידלק בשמנים שאורן וך נקי - ונהגים בנרות שעוה (רמ"א א')	בשמן זית ואם ליכא ידלק בשמנים שאורן וך נקי - ונהגים בנרות שעוה (רמ"א א')	שמצוה מן המובחר - שאורן צלול כמו שמן (רמ"א א')	י"א שלא ידליק בנרות שעוה או חלב (שע"צ ד')	שהגס נעשה בשמן (שע"צ ד')
לישב או להשתמש לאור הנר חנוכה	לישב עם בשעה שדולק אפי' שלא יכשל - ויש מתירין בתשמיש קדושה דרך עראי (ש"ע א' מ"ב י"א)	שאינו משמש כלום ואינו חייב לעצום עיניו - דאינו במצות בוהיות עליו (מ"ב י"א שע"צ י"א)	אסור אפילו בהנרות שמוסיפין למהדרין אפילו תשמיש מצוה (ש"ע א')	שיהא ניכר שנרות הם מצוה ולפרסם הנס עשאה כמנורה ושלא היא מצות בוהיות עליו (מ"ב ח' י"א)
להדליק נר נוסף (שמש)	נהגים כן. שמש לכל מנורה - וינתנו רחוק קצת משאר נרות (ש"ע ב' מ"ב י"ד)	כיון שמדליקין בפנים יש חשש שמא ישתמש לאורה. יהיה עכ"פ נר נוסף - כדי שיהיה ניכר כמה נרות לאותו היום ויהיה ניכר שמשמש בשמש (ש"ע ב' מ"ב ט"ז שע"צ ט"ז)	במדינות אלו אין נוהגים להוסיף רק מניחין השמש שבו מדליק הנרות (רמ"א ב')	שעדיף טפי שמוכח בהדיא לבני הבית שאינם ממנין הנרות (מ"ב י"ט)
להדליק נר נוסף (שמש) כשיש נרות על השלחן שדולקות	כן המנהג וטוב שלבד זה יניח נר נוסף על השלחן (מ"ב י"ד באה"ט ה')	כיון שמדליקין בפנים אולי ישתמש בנרות חנוכה ולא אדעתיה (מ"ב י"ד)	מעיקר הדין אינו צריך להדליק השמש (מ"ב י"ד)	כיון שיש לו נר על השלחן (מ"ב י"ד)
להשתמש נגד השמש או נגד כל הנרות והשמש כשיש שמש	לאור הנוסף (השמש) בלבד יכול להשתמש בשעומד למעלה מהנרות ולרמ"א יכול להשתמש נגד כולם יחד (מ"ב ט"ז כ"ד)	שאינו ממנין הנרות חנוכה שיהיה הוקצה למצותו	לכתחילה לא ישתמש אצל כולם יחד וי"א אפילו נגד השמש אסור לכתחילה (מ"ב כ"ד באה"ט שאם)	דהרואה אומר דלצרכו הדליק כלם דלפעמים מדליק אדם כמה נרות (מ"ב ט"ז)
ליהנות מנר חנוכה	קודם שהדליקו שלא נעשה בו מעשה (מ"ב כ"א)	דהומנה לנר חנוכה לאו מצוה (מ"ב כ"א)	לאחר שהדליקו תוך זמן שיעורו (מ"ב א')	שאסור להשתמש מנר חנוכה שיהא ניכר שנר מצוה הוא וגם שעשאה כמנורה שנעשה בו הנס (מ"ב ח')
נר חנוכה שאסור שנתערב בשאר נרות	י"א חד בתרי בטל - וי"א כשנתערב אחר חנוכה לכ"ע בטל ברוב (מ"ב כ"ב)	דבטל חשיבותו והו"ל כיבש ביבש דבטל ברוב (מ"ב כ"ב)	אפילו באלף לא בטל - ואפילו במקומות שהגזילין למכור הנרות במשקל (רמ"א א' מ"ב כ"א)	דדבר שבמנין לא בטל - שהנרות מצוה מונין אותן כל לילה חשוב הוא ולא בטל (מ"ב כ"א)
נר חנוכה שאסור שנתערב באחרות וריצה להדליקם להשתמש לאורן	לרמ"א ידליק מן התערובת כ"כ שבוודאי נר של היתר דולק (רמ"א א')	כמו השמש שמותר להשתמש לאורו אפילו יחד עם כל הנרות (מ"ב כ"ד)	יש אסרין להשתמש עם כל הנרות אפילו ידליק בתוכן אחד שוודאי מותר (מ"ב כ"ד)	שרק נגד השמש לבד התירו כשהוא גבוה מאחריים ומשתמש נגדו לבד (מ"ב כ"ד)
הדליק הנר חנוכה במקום הרוח ובבתה קודם שעבר זמנה	כשהדליק במקום הרוח יחזור להדליקה במקום שאין הרוח מצוי (מ"ב כ"ה)	דהו"ל בלא נתן בו שיעור שמן (מ"ב כ"ה)	לא יברך עליה כשחזור והדלקה (מ"ב כ"ה)	שלא היה ודאי שיכבה (מ"ב מ"ה)
הדליק ורואה שאין האור נאחז בפתילה	אם יכבה בוודאי יחזור להדליקה וי"א בברכה (מ"ב כ"ה ערוך השולחן ט"ז)	שבוודאי יכבה לא יצא בהדלקתה זו (מ"ב כ"ה)	לח"א לא יחזור לברך כשחזור ומדליקה (ח"א כלל קנ"ד סכ"ב)	כדן נתן בה שמן פחות מכשיעור שלא יצא ואינו מברך כשמוסיף שמן וחזור ומדליק (סי' תרע"ה מ"ב ח')
הדליק ערש"ק ובבתה קודם קבלת שבת	ל"ט יחזור להדליקה בלי ברכה וראוי להחמיר להדליקה בכל אופן ובפרט בערש"ק (מ"ב כ"ז)	שיש עדיין היתר להדליק (מ"ב כ"ז)	למחבר אינו צריך להדליקה אח"כ דכתבה אין זקוק לה (ש"ע ב')	שומן חיובה ערש"ק וכבר בירך להדליק נר חנוכה. כבר התחילה המצוה (מ"ב כ"ז)
הדליק נר חנוכה ואח"כ כתבה קודם שעבר זמנה	אם רוצה יכול להחמיר לחזור ולהדליקה וכן נכון לעשות (מ"א ב' מ"ב כ"ז)	שיהיה דולק החצי שעה	אינו צריך לחזור ולהדליקה אפילו כבו כולם - ואם חזר להדליק אינו חוזר ומברך (רמ"א ב')	דכיון שהדליק קיים המצוה - דעיקר פרסומי ניסא בהדלקה - וכבר יצא (מ"ב כ"ה באה"ט אם)
לקנות השעוה או השמן לנר חנוכה	ראוי לקנות ממה שנוסף מן הנרות בית הכנסת ולעשותו יפה (מ"ב כ"ז ב"ח)	כיון דאתעביד בהו חדא מצוה לתעביד בהו מצוה אהריתא (מ"ב כ"ז)	לא יקח נרות מאוס או משמן שנמצא בו עכבר שאסור לנר חנוכה (ש"ע ג' מ"ב ג')	דמאוס הוא (מ"ב ג' כ"ט)
להדליק בנר שהדליק כבר	מותר במתכות או זכוכית או חרס מכוסה - וכשיש רק חרס מסיקו באור (ש"ע ג')	שאינם נמאסין - שעי"ז נעשה כחרש	בנר של חרס (ש"ע ג')	שנעשה מאוס ויש ביזוי מצוה (מ"ב כ"ט)
להחליף הפתילות כל לילה	יכול להחליפם (ש"ע ד')	כן משמע מלשון המחבר אין חוששין להחליפם (ש"ע ד')	אין צריך להחליפם - ויש מעלה לא להחליפם (ש"ע ד')	שאין בהם ביוזן מצוה - שנוחין להדליק יותר כשהם מדליקין כבר (מ"ב ל"א)

הטבלאות אלו הם בפיורש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכים לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיוראל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל



כל הזכויות שמורות
המוציא לאור: הרב יצחק
© הנהלת המפעל



לאבותינו..:

איזה ברכות מברכין על נר חנוכה?

המדליק בליל ראשון מברך שלש ברכות להדליק נר חנוכה וי"א נר של חנוכה, ושעשה נסים ויאמר בזמן הזה ולא בזמן, ושהחיינו ויאמר והגיינו לזמן הזה הלמ"ד בחיר"ק ולא בפת"ח, ואם לא בירך זמן בליל ראשון מברך

בליל שני או כשיזכור. ואם נזכר אחר ההדלקה אינו מברך

בלילה זו עוד. הדליק נר חנוכה ושכח לברך על הדלקתה ורק קודם

שהדליק כולן נזכר דעדיין לא בירך יש לו לברך כל הברכות ואם נזכר

לאחר שהדליק כולם אין לו לברך ברכת להדליק רק ברכת שעשה נסים

וברכת שהחיינו.:

אימתי מברכין על הראיה? מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק

באותו הלילה וגם אין מדליקין עליו בתוך ביתו כשרואה נר חנוכה מברך שעשה נסים ובליל ראשון מברך גם שהחיינו אבל אם ידליק אח"כ לא יברך אראיה ואם אח"כ בליל ב' או ג' בא להדליק אינו חוזר ומברך שהחיינו. ואם באתמול לא בירך כלל משום דסמך על אשתו שמדלקת בביתו דאז אין מברכין על הראיה ע"כ אם בא בליל שני לביתו ומדליק אינו צריך לברך ברכת שהחיינו.:

מאיזה נר מתחילין להדליק בפתח? יתחיל להדליק בליל

ראשון בנר היותר ימיני ובליל ב' כשיוסיף נר אחד סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי כדי להפנות לימין וכן בליל ג' כשיוסיף עוד אחר סמוך לשני נרות הראשונות יתחיל בנוסף ובו יתחיל הברכה ואח"כ יפנה לצד ימין וכן בכל לילה. ואין חילוק בין שמניח מימין הפתח ובין שמניח משמאל הפתח תמיד יתחיל הברכה בנר הנוסף וי"א דאם מונח בימין הפתח אזי צריך להתחיל תמיד בנר הימיני שהוא סמוך לפתח והולך מימין לשמאל ואם מניח הנרות בשמאל הפתח צריך להדליק ג"כ תמיד תחילה הנר הסמוך להפתח והולך ומדליק משמאל לימין ודעביד כמר עביד דעביד כמר עביד ומה טוב ונכון אם יכול לסדר כולם בתוך חלל הפתח שיהיו כולם שוין בטפח הסמוך לפתח אכן יזהר שלא יפתח הפתח במשך חצי שעה שהנרות דולקין שלא יכבס הרוח.

מאיזה נר מתחילין להדליק בחלון או בביהכ"נ?

כשמדליק בחלון או בחלל הפתח או בביהכ"נ בליל ראשון ידליק בתחלה בנר היותר ימיני ובליל שני ביותר שמאלי וכן בליל ג' וד' עד יום שמיני הכל ידליק בנר הנוסף ואח"כ פונה והולך לצד ימין ובכל זה ירחיק א"ע לצד שמאל בעת ההדלקה כדי שיפגע בו תחלה ולא יצטרך להעביר על המצות. ולדעת הי"א הנ"ל גם בזה יברך תמיד על הנר הראשון שהוא עיקר המצוה ויעמיד הנר הראשון לצד שמאל ואח"כ בכל יום מוסיף והולך לצד ימין וההדלקה יהיה תמיד בנר שעומד בצד שמאל ופונה והולך לצד ימין.:

האם מדליקין מנר לנר? נהגו להחמיר בנרות חנוכה שלא

להדליק אפילו מנר לנר ונר של שמש אינו בכלל וכל זה אינו רק בעוד שדולקים למצותן אבל אחר שעבר זמן המצוה מותרים בהנאה כ"ש שמותר להדליק מהן נר של חול לזה וי"א דכל זמן שדולקין אסור להשתמש לאורן ה"ה דאין להדליק מהן. ומ"מ אין להחמיר בזה רק לענין להדליק ממנו נרות של חול אבל נר של מצוה אין לנו להחמיר אחר שעבר השיעור. והיכא דשני בע"ב דרין בבית אחד דמדינא צריך הדלקת נר חנוכה לכל אחד מדליקין זה מזה. אם נכבה אחד מן הנרות אין להדליק מדינא מן נרות אחרות וכ"ש שאם נכבה השמש שאין להדליקו מן נר חנוכה. ובנרות אחרים של מצוה כגון של שבת ושל ביהכ"נ מדליקין מנר לנר וע"י נר של חול אין כדאי אפילו בשאר נרות של מצוה. ובביהכ"נ אין חילוק בין השמש לשאר נרות שכל הנרות שבתוכה קרויים נר מצוה ואין להדליק מנר ביהכ"נ אפילו מן השמש חוץ ממוצאי שבת כדי לילך לביתו להאיר במבואות האפילות. אין להדליק שאר נרות אפי' של מצוה מנר חנוכה.:

מהו המצוה ההדלקה או ההנחה? הדלקה עושה מצוה ולא

הנחה שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה מדליקה שם וא"צ להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה וכן בנרות שבת ויו"ט. לפיכך עשית שהיתה דולקת כל היום שהדליקה מערב שבת למצות חנוכה, למוצאי שבת מכבה ומדליקה לשם מצוה ומ"מ צריך שידליקנה במקום הנחתה שאם הדליקה בפנים והוציאה לחוץ לא יצא ואפילו כהיום שאנו מדליקין בפנים בבית מ"מ אינו יוצא באופן זה וה"ה אם הדליקה בחוץ והניחה בפנים. ואפילו היה ההדלקה והנחה במקום אחד בפנים או בחוץ ג"כ יש לזהר שלא לטלטל הנ"ח ממקומן עד שיושלם השיעור של הדלקה ויש מקילין בזה ולתתלה כדאי יש לזהר בזה. ואפילו בנרות חנוכה שמדליקין בביהכ"נ ג"כ נכון לזהר בזה. וכן אם מדליקה ואוחזה בידו במקומה לא יצא. י"א דדוקא שאוחזה כל זמן מצותו אבל רוב אחרונים ס"ל דאין לדלוק עד שיהיו מונחין תחלה במקומן.:

מי כשר או מחויב בהדלקת נר חנוכה? אשה מדלקת נר

חנוכה בעד כל בני ביתה ואפילו איש יכול לעשות אותה שליח להוציאו אם עומדין בשעה שמדלקת ושומעין הברכה ובידעבד אם לא ענו אמן על הברכה ג"כ יצאו וכן איש מברך לאשה ויוצאת ידי חובתה אם עומדת שם ושומעת הברכה לא בע"א. ולדידן שמדליקין כ"א בפ"ע מ"מ אשה אינה צריכה להדליק ואם רוצים להדליק מברכות וכשאיך האיש בבית תדליק האשה ובברכה ולא ידליק קטן. סומא אם הוא בבית שאחרים דולקין ויכול להשתתף בפריטי עמהם ויברכו עליו זה עדיף וכן אם יש לו אשה אשתו מדלקת עליו ואם הוא בבית מיוחד ואין לו אשה ידליק בעצמו ע"י סיוע של אחר ולא יברך וכ"ש שאינו יכול להוציא אחרים. אם הדליקה חרש שוטה וקטן לא עשה כלום אפילו אחרים עומדין ע"ג ואע"פ שהניחה גדול. ולדידן דכל אחד מבני הבית מדליק בפ"ע קטן שהגיע לחינוך צריך להדליק ג"כ. ולקטן א"צ להחמיר כולי האי ודי שידליק בכל לילה רק נר אחד. גר ג"כ יכול לומר שעשה נסים

מאיזה צד מדליקין מימין לשמאל או משמאל לימין?



Sponsored By: DollarPhone

זכות הלימוד

כל הזכויות שמורות וחסיד למתקדם גיל רשות © מחברת התסגול

דפי ציוורים וטיבלאות

משנה ברורה

מן סימן תרע"ד סעיף א
עד סימן תרע"ז סעיף א

כ"ב כסלו

■ מחזור שינה אחת ■

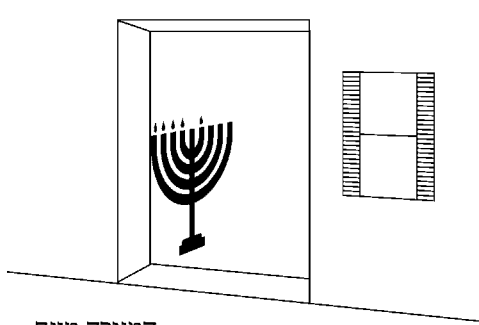
1800 466-7593

www.HilchusDiyoma.org

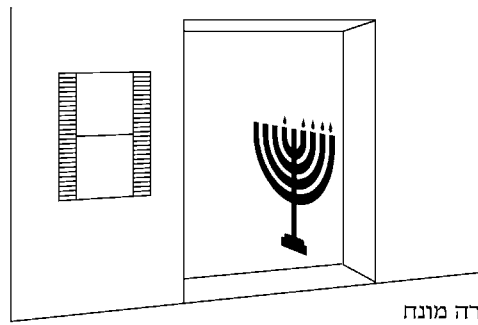
כל הזכויות שמורות

ואסור להעתיק בלי רשות

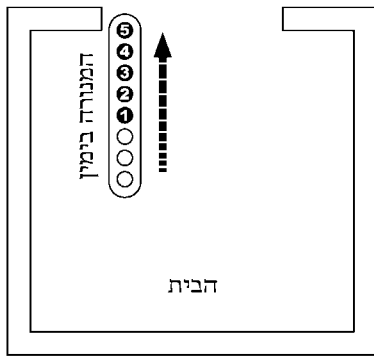
© מהגות המפעל



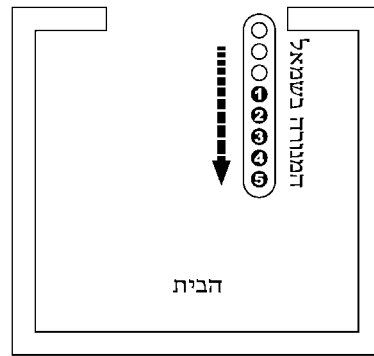
המנורה מונח
(בתוך הבית)
משמאל הפתח



המנורה מונח
(בתוך הבית)
מימין הפתח
(במקום שאין לה מזווה)



הבית



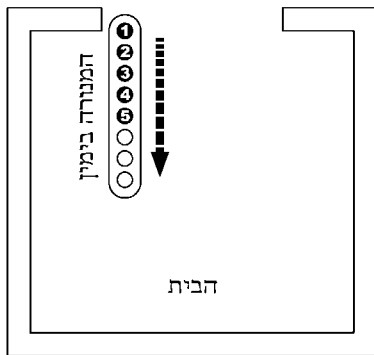
הבית

שיטה א'

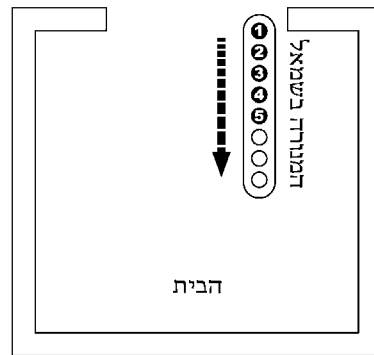
סימן תרע"ו שו"ע סעיף ה
יתחיל להדליק בליל ראשון
בנר היותר ימיני, ובליל ב'
כשיוסיף נר אחד סמוך לו
יתחיל ויברך על הנוסף,
שהוא יותר שמאלי, כדי
להפנות לימין;

מ"ב ס"ק ט'

בנר היותר ימיני וכו'. יתחיל
ויברך על הנוסף וכו'. ואין
חילוק בין שמניח מימין
הפתח ובין שמניח משמאל
הפתח תמיד יתחיל הברכה
בנר הנוסף [ב"י]



הבית



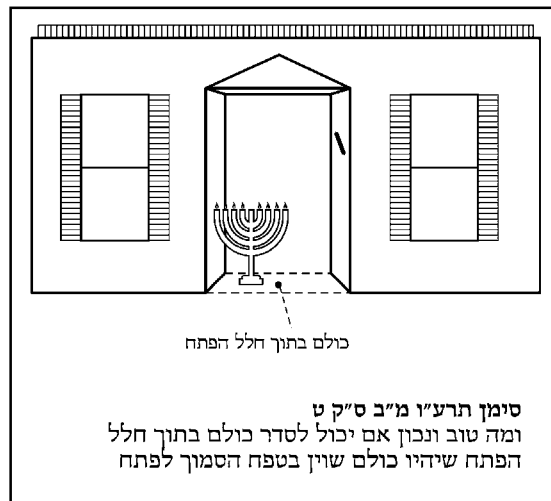
הבית

שיטה ב'

וי"א דאם מונח בימין הפתח
אזי צריך להתחיל תמיד בנר
הימיני שהוא סמוך לפתח
והולך מימין לשמאל ואם
מניח הנרות בשמאל הפתח
צריך להדליק ג"כ תמיד
תחילה הנר הסמוך להפתח
והולך ומדליק משמאל לימין



מ"ב ס"ק י"א
ובכל זה ירחיק א"ע לצד שמאל בעת ההדלקה כדי
שיפגע בו תחלה ולא יצטרך להעביר על המצות



סימן תרע"ו מ"ב ס"ק ט
ומה טוב ונכון אם יוכל לסדר כולם בתוך חלל
הפתח שיהיו כולם שוין בטפח הסמוך לפתח

לומד נכבד! - הננו בזה להבהיר שהציוורים
אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה
ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת
ורואה איזה שגיאה בהציוורים, - או שיש
לו איזה הארה או הערה, נא שיואיל בטובו
להודיענו מזה, ולזכות את הרבים,

הגהות אלו יתקבלו אך ורק ע"י הפעק"ס
אם בדעת הקורא שצריכין לעשות ציור על
איזה דבר במקום שלא עשינו ציור, נא
להודיענו גם מזה, ואם ביכלתו לשלוח גם
הציור שחושב שצריך להיות שם, - ואיזה
במהדורא הבא יוצג על מקומו בשם אומרו,
ויקף לזכותו.

ציוורים אלו הם בפירוש לא לפסוק מזה
הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על
הלומד בשעת לימודו להבין דברי המשנה
ברורה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין
בפנים המשנה ברורה,

בכל הכבוד, הנהלת המפעל

דיני להדליק מנר לנר - סימן תרע"ד

האופן / הדין	יעשה - מותר	הטעם	לא יעשה - אסור	הטעם
להדליק נר חנוכה מנר חנוכה בלא נר אמצעי מדינא	מליל השני ואילך או ליל ראשון לשני אנשים בבית אחד - אפילו שצריך להניח המנורה על מקומה ואח"כ להדליקה (מ"ב א')	אין זה ביזוי מצוה - ועל זמן מיעוט אין להקפיד (מ"ב א')	י"א כשהמנורות קבועות בשני מקומות או בשאין הפתילות ארוכות או לכו"ע כשכבר כבה (מ"ב א' ב')	שס"ל שצריך להניחה תחילה על מקומו ואח"כ להדליקה ועל זמן מיעוט ג"כ יש להקפיד - אינו מצוה להדליקה שכבר נתקיים המצוה (מ"ב א' ב')
להדליק נר חנוכה מנר חנוכה - ע"י נר אמצעי או שמש מדינא	יש מתירין בשאין לוחוש שיכבה עד שידליק הנר חנוכה (ש"ע א')	דכיון שעושה כדי להדליק תיכף ממנו נר של מצוה לאו בכלל ביזוי (מ"ב ד')	יש אוסרין - ולכו"ע כשכבה (ש"ע א' ב')	שנראה שמכוה הנר של מצוה שמדליק ממנו נר חול אע"פ שלצורך מצוה - דק"ל כבתה אין זקוק לה וכבר נתקיים המצוה (מ"ב ג')
להדליק נר חנוכה מנר חנוכה המנהג	לשני בעלי בתים הדרים בבית אחד באופן המותר הנ"ל (מ"ב ו')	דמדינא חייבים להדליק כל אחד (מ"ב ו')	שלא להדליק אפילו נר לנר כשאין חיוב מדינא על כל אחד (רמ"א א')	דעיקר מצותו רק נר אחד והשאר רק למצוה (רמ"א א')
להדליק נר מנר של בית הכנסת	נר מצוה בלי אמצעי מותר (מ"ב ה')	דבשניהם של מצוה אין ביזוי מצוה (מ"ב ה')	נר של הדיוט או נר מצוה ע"י אמצעי אסור (מ"ב ה')	ביזוי מצוה
להדליק נר של הדיוט מנר השמש	מנר השמש שמדליק בבית - או למצוה שיש להאור המבואות האפלות לילך לביתו (מ"ב ז')	שחשוב נר הדיוט (מ"ב ז')	מנר השמש שמדליק בבית הכנסת (מ"ב ז')	שכל הנרות בבית הכנסת קרויים נר מצוה (מ"ב ז')
להדליק נר מנר חנוכה אחר שעבר זמן המצוה	לרמ"א מותר ולמ"ב נר מצוה מותר (רמ"א א' מ"ב ה')	שמותרין בהנאה כ"ש להדליק - דמדינא מותר גם בתוך הזמן (רמ"א א' מ"ב ח')	י"א נר של חול אסור (מ"ב ח')	ד"א דאסור להשתמש לאורן כל זמן שהנרות דולקין (מ"ב ח')
להדליק נר ביהב"ג ושל שבת ות"ת ולחולה וחנוכה זה מזה	למחבר מותר להדליק זה (ש"ע ב')	שכולם של מצוה (ש"ע ב')	י"א דאסור למ"ד שאסור להשתמש אפילו תשמיש מצוה נגד הנרות (מ"ב ט')	שס"ל רק נר חנוכה לנר חנוכה מותר שכולם חוץ מצוה משא"כ למצוה אחרת (מ"ב ט')

דיני הדלקה עושה מצוה ולא הנחה - סימן תרע"ה

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
הדלקה עושה מצוה	צריך להדליק הנרות לשם חנוכה (ש"ע א')	דמברכינן וצונו להדליק נר חנוכה (מ"ב א')	אין צריך להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה (ש"ע א')	דכיון שהדלקה עושה מצוה מדליקה כמו שהיא מונחת (מ"ב ב')
עשויות שהיתה דולקת כל היום לנר חנוכה	צריך לכבותה ולחזור להדליקה בערב לשם חנוכה (ש"ע א')	שהדלקה עושה מצוה וצריך להדליקה לשם חנוכה (ש"ע א')	לא ידליק לילה אחד שידליק כל הלילות (מ"ב ג')	שאינו מועיל מה שהדליקה אתמול לשם מצוה דכל יומא ויומא מלתא באנפי נפשה (מ"ב ג')
להדליקה במקום הנחתה	צריך שידליקנה במקום הנחתה לבסוף יש מקילין כשהדלקה והנחה במקום אחד (ש"ע א' מ"ב ו')	שלא יאמר דלצרכו מדליקה (מ"ב ה')	אפילו הנירות בביהב"ג יזהר שלא ידלקנה במקום אחד ויניחו אח"כ במקום אחר וכ"ש מלפנים לחוץ (ש"ע א' מ"ב ה' ו')	הרואה אומר דלצרכו מדליקה (מ"ב ה')
להדליק הנרות כשעדיין אחוזה בידו	לט"ז אם אוהזה בידו רק קצת זמן ואח"כ מניחה יצא (מ"ב ז')	כיון שהניחה אח"כ לא נראה שלצרכו אחוזה	למ"ב אין להדליקה עד שיהיו מנחין תחילה במקומן (מ"ב ז')	הרואה אומר לצרכו הוא אוהזה (ש"ע א')
ליתן שיעור שמן בנר כדי הדלקה	צריך שיתן שמן בנר כשיעור קודם שמדליקה ואם עבר צריך לכבותה וליתן השיעור ולחזור ולהדליק (ש"ע ב' מ"ב ח')	דק"ל הדלקה עושה מצוה א"כ צריך שיעור בעת הדלקה (ש"ע ב')	לא ידליק ואח"כ יתן השיעור ואם עבר לא יברך כשחזר ומדליק (מ"ב ח')	דשמן עיקר בתירוץ הגמרא דאי לא מדליק אדליק א"כ א"צ שיעור (חמד משה ס"י תרע"ג סק"ט)
אשה להדלקת נר חנוכה	יכולה להדליק ולהוציא האיש - אן להדליק לעצמה ולברך אפילו בעלה מדליק (מ"ב ט')	שחייבת בהדלקתה - ככל מצות עשה שהוזמן גרמא (ש"ע ג' מ"ב ט')	אפילו לדידן דכל אחד מדליק אשה אינה צריכה - וכשאינו עומדת שם ושומעת הברכה לא יצא (מ"ב ט')	דטפלות לאנשים (מ"ב ט')
סומא להדליק נר חנוכה ולברך	כשהוא בבית המיוחד לו ואין לו אשה ידליק בעצמו בלי ברכה (מ"ב ט')	דסומא חייב בכל מצות התורה	עדיף שישתתף בפרוטה אם הוא בבית עם אחרים או אשתו מדלקת עליו ואינו יכול להוציא אחרים (מ"ב ט')	שהרי אינו רואה הנרות
להדליק חרש שוטה וקטן	י"א קטן שהגיע לחינוך מותר - ולדידן צריך ולמ"ב די להחמיר נר אחד בכל לילה (ש"ע ג' מ"ב י"ד)	כיון שהגיע לחינוך - לפי המנהג שכל בני בית מדליק בפני עצמו (רמ"א ג')	חרש שוטה וקטן שלא הגיע לחינוך י"א שלא עשה כלום אע"פ שהניחה גדול, ולכו"ע אינו יכולים להוציא גדולים (ש"ע ג' מ"ב י"ג)	דאין עליהם חיוב מצוה (מ"ב י"א)
הברכה שעשה ניסים לאבותינו, לגר	גר יכול לברכו (מ"ב י"ד)			

הטבלאות אלו הם בפיורש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכים לעיין בפנים המשנה ברורה,

לומד נכבד! - הננו בזה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל



דיני סדר הברכות וההדלקה - סימן תרע"ו

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
הברכה להדליק נר חנוכה	יברך כל לילה קודם הדלקה ו"א הנוסח נר חנוכה ו"א נר של חנוכה (רמ"א ב' מ"ב א')	דכל לילה מצוה בפני עצמו - וצריך לברך עובר לעשייתן (מ"ב ד')	למהרש"ל לא יאמר של חנוכה בשני מלות (מ"ב א')	שתהיה משמע הנר המיוחד להנוכה בלבד (פרמ"ג)
הברכה שעשה נסים... בזמן הזה	יברך כל לילה קודם הדלקה (ש"ע א' ב')	דנס כל יומא איתא דח' ימים הדליקו מן הפך (מ"ב ג')	לא יאמר ובזמן הזה רק בזמן הזה - או לזמן הזה בחירוק ולא צריך בפתח (מ"ב א')	שלא יהיה משמעות גם בזמן הזה - אע"פ שבחירוק אינו משמע לזמן הידוע אפי"ה כיון שאח"כ אומר הזה משמע על זמן ידוע
הברכה שהחיינו וקימנו והגיענו	יברך בליל ראשון (ש"ע א')	-	לא יחזור לברכו בשאר לילות (ש"ע א')	דכשהגיענו להתחלת הזמן הגיענו (מ"ב ג')
שכח לברך שהחיינו בלילה הראשון	יברך בליל שני או איזה לילה כשיזכור בשעת הדלקה (ש"ע א')	כיון שלא בירך בליל ראשון עדיין עליו לברך	לא יברך אחר שכבר כבו הנרות - הו"ך אם שכח עד ליל שמיני אחר שכבו צ"ע (מ"ב ב' ד') (שעה"צ)	שסמכו הברכה לנרות - שלא יתבטל הברכה לגמרי אצלו, אפשר כמו בכל יו"ט שאומר אפילו בשוק (שעה"צ ג')
שכח לברך הברכות כשהדליק הנרות ונזכר קודם שהדליק כל הנרות	בכל הנרות יכול לברך כל הברכות, אבל אחר שהדליק כל הנרות יברך רק שעשה נסים ושהחיינו (מ"ב ד')	שעדיין לא גמר ההדלקה	אם כבו הראשונות קודם שהדליק הנוספת לא יברך להדליק (שעה"צ ה')	ע"י בפרמ"ג (שעה"צ ה')
שכח לברך הברכות כשהדליק הנרות ונזכר אחר שכבר הדליק כל הנרות ועוד דולקות	יברך שעשה נסים, ושהחיינו בליל ראשון או כששכח לברך מקודם (מ"ב ד')	דלא גרע מרואה נר חנוכה דמברך (שעה"צ ח')	לא יברך להדליק (מ"ב ד')	שכבר הדליק ואינו עובר לעשייתן (מ"ב ד')
לברך שעשה הנסים כשרואה נרות חנוכה	כשאינו מדליק נר חנוכה ואינו יוצא מאחריים (ש"ע ג')	שאין הברכה תלוי בעשיית המצוה	כשהדליק או ידליק אח"כ (מ"ב ה')	דיכול לברך כשמדליק בעצמו עדיף (מ"ב ה')
לברך שעשה נסים כשרואה נרות חנוכה - ואשתו מברכת עליו בביתו	ו"א דיברך אפילו יודע שמדליקין עליו בביתו (מ"ב ו')	להודות על הנס בעצמו כיון שהוא בעצמו אינו מדליק ואינו משתתף בפרטתה ומטעם חביבות הנס... (מ"ב ו', תוס' סוכה מו.)	למחבר לא יברך - ולמ"ב למעשה לא יברך (ש"ע ג' מ"ב ו')	דיוצא ע"י אשתו - דספק ברכות להקל (מ"ב ו')
לברך שהחיינו כשאינו מדליק בליל ראשון	מברך ליל ראשון כשרואה הנרות או יכול לצאת כשמדליקין עליו בביתו (ש"ע ג')	מטעם חביבות הנס וגם שיש שאינם יכולים להדליק התקינו לברך כל הברכות אפילו כשאינו עושה המצוה (תוס' סוכה מו.)	אינו חוזר לברך כשמדליק בליל שני... אם בירך ביום ראשון - או יוצא ע"י שאשתו מדלקת עליו (ש"ע ג' מ"ב ז')	שכבר בירך מאתמול - וכשאשתו מדלקת נחשב כהדליק בעצמו (מ"ב ז')
אמירת הנרות הללו	אחר שהדליק נר הראשון ויגמור להדליק בעוד שאומר הנרות הללו (מ"ב ח')	שהנר הראשון עיקר (מ"ב ח')	יש שנוהגים לא לומר עד שהדליק הכל (מ"ב ח')	שהברכה עולה על כל הנרות שמדליק
בהגוסה הנרת הללו	יש ל"ו תיבות מלבד התיבת הנרות הללו - ובתיבות הנרות הללו יש שמונה אותיות (מ"ב ח')	נגד הנרות חנוכה כלומר הנרות הללו הם ל"ו - רמז לשמונה ימי חנוכה (מ"ב ח')	לא יאמר קודש "הם" רק הנרות הללו קודש (שעה"צ י"ג)	דלא יהיה ל"ו תיבות (שעה"צ י"ג)
יתחיל להדליק הנרות כל לילה כשמדליק בפתח	בליל ראשון בנר היותר ימין - ובליל שני הנר הנוסף - היותר שמאל (ש"ע ה')	שהנר הנוסף מורה על הנס - וכדי לפנות לימין ככל פינות שאתה פונה (ש"ע ה' מ"ב י')	ו"א לא יברך על הנר הנוסף רק יתחיל בהנר הסמוך לפתח (מ"ב ט' שעה"צ י"ד)	דהנוסף הוא רק למהדרין רק יברך תמיד על עיקר המצוה (מ"ב ט' שעה"צ י"ד)
לסדר המנורה בפתח	נכון לסדר כולם בתוך חלל הפתח (מ"ב ט')	שהיה כולם שוין בטפח הסמוך לפתח (מ"ב ט')	יוהר שלא יפתח הפתח במשך חצי שעה שהנרות דולקין (מ"ב ט')	שלא יכבם הרוח (מ"ב ט')
יתחיל להדליק הנרות כל הלילה כשמדליק בחלון	בליל ראשון הנר היותר ימין - ובליל שני הנר הנוסף מצד שמאל ואח"כ ידליק הימין (מ"ב י"א)	לברך על הנר הנוסף שמורה על הנס - כדי לפנות לימין ככל מקום שאתה פונה (מ"ב י"א)	ו"א ליל ראשון היותר שמאל ואח"כ מוסף והולך לצד ימין (מ"ב י"א)	כדי לפנות לימין לקיים כל מקום שאתה פונה (מ"ב י"א)
יעמוד בעת הדלקת המנורה למחבר	לצד שמאל המנורה (מ"ב י"א)	כדי שיפגע תחילה בהנר החדש (מ"ב י"א)	לא יעמוד נגד הנרות הקודמין וישכל ידו נגד הנרות האחרונות (שעה"צ י"ט)	שלא יצטרך להעביר על המצות (מ"ב י"א)

הטבלאות אלו הם בפירוש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריך לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הננו בזה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיזאל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל





נתן תחלה רק כשיעור הדלקה ונכבה באמצע ונותר אבל אם נתן הרבה בנר ונותר מותר להשתמש בו לכתחלה. וי"א דאם נתן השמן בסתם הוקצה כל השמן אם לא היתה לכתחלה שלא יאסור אלא כשיעור. ואם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו יש מי שאומר שאין להוסיף עליו כדי לבטלו.:

אין ידו משגת מי קודם? מי שאין ידו משגת

לקנות נר חנוכה ונר שבת יקנה נר שבת ואם יש לו נר אחד לביתו סגי אע"ג דטוב וראוי שיהיה ב' נרות לשבת מ"מ במקום הדחק די שיהיה נר אחד על השולחן שאוכל והשאר לנר חנוכה ולהוי מן המהדרין. ואם יש לו לשל שבת ואין לו לנר חנוכה וליין לקידוש היום יקנה לנר חנוכה נר אחד והמותר ליין קידוש. ואם אין לו פת קניית הפת דוחה אפילו לנר של שבת וכ"ש נר חנוכה וקידוש היום. וה"ה נר חנוכה קודם ליין הבדלה.

אימתי מדליקין בערב שבת? בערב שבת מדליקין נר חנוכה

תחלה ואח"כ נר שבת ומברך עליהם כמו בחול אע"פ שמדליקין בעוד היום גדול ודוקא אחר פלג המנחה שהוא שעה ורביע קודם הלילה וצריך ליתן בה שמן עד שידלק חצי שעה אחר צאת הכוכבים וכן במדליק נרות ואם אין לו כ"כ שמן ונרות גדולות יראה עכ"פ אחת מהן שיהיה דולקת השיעור הזה ונכון לכתחלה שיתפלל מנחה תחלה ואח"כ ידליק. ואם הדליק של שבת ולא קיבל שבת במחשבתו יכול להדליק אח"כ וכ"ז באיש המדליק אבל אשה המדלקת לא תדליק שוב של חנוכה אלא תאמר לאחר להדליק והוא יברך אקב"ו להדליק בשבילה אבל ברכת שעשה נסים וכן שהחיינו ביום א' יכולה בעצמה לברך.:

אימתי צריכין מחיצה בין הפתח והרוח? בליל שבת צריך

ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח את הדלת ואם לא נתן אסור לפתוח הדלת. וה"ה בחול צריך ליזהר בזה שלא להעמיד הנרות נגד המקום ששולט שם הרוח אלא דבשבת צריך שמירה יתירה בזה. ובמקום שמדליקין בבית החורף ויש בית לפני בית החורף אין לחוש לכבוי אם לא שיפתח בית החורף מכוון כנגד פתח הבית הפתוח לחצר או לר"ה דאז יזהר לנעול פתח הבית קודם שיפתח פתח בית החורף.:

מה קודם הבדלה או נר חנוכה? במוצאי שבת אין מבדילין בנר

חנוכה אם בירך תחלה על הדלקת נר חנוכה אבל יכול לברך תחלה על הנר חנוכה להבדלה ולכבותה ולחזור ולהדליקה למצות נר חנוכה. מדליקין נר חנוכה בבה"כ קודם ההבדלה וכ"ש בביתו שמדליק ואח"כ מבדיל. ואם שכח אתה חוננתנו יאמר המבדיל בין קודש לחול ואח"כ ידליק ואח"כ אומרים ויתן לך ואח"כ מבדילין. וי"א דמצות הבדלה קודמת לנר חנוכה. ובבה"כ אין לשנות המנהג להדליק מקודם ואח"כ להבדיל ובבית דעביד כמר עביד דעביד כמר עביד.:

אכסנאי היאך יוצא מצות נר חנוכה? אכסנאי וכן בחורים

שלומדים שלא בביתם שאין מדליקין עליו בביתו צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה וצריך הבעה"ב להוסיף מעט שמן בשבילו חוץ השיעור שצריך ליתן לצורך חצי שעה בשביל עצמו ואם בעה"ב מקנה לו חלק בשמן במתנה הוי כמשתתף בפרוטה, וצריך האכסנאי לשמוע הברכות מבעה"ב, ומ"מ אם יש לאכסנאי נר נכון יותר להדליק בעצמו. ואם יש לו פתח פתוח לעצמו אפילו הוא פתוח לרוח שפתח בעל הבית פתחה צריך להדליק בפתחו אפי' אם הוא יודע שמדליקין עליו בביתו אבל לא יברך רק אם אין מדליקין עליו בביתו, ואם אותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית וכן בן האוכל אצל אביו אפילו אוכל אצלו בקביעות ידליק במקום שאוכל. וכשיש לו עכ"פ חדר בפ"ע אפי' אין לו פתח בפ"ע ידליק לעצמו ולא יסמוך על הבעה"ב בפריטי או על אשתו אבל אם אין לו חדר בפ"ע יכול לסמוך אאנשי ביתו שהדליקו עליו בביתו או אפריטי ונכון יותר בכל אופן להדליק בעצמו אפילו נר אחד. וכ"ז דוקא בבחור שאוכל בפ"ע או אפי' סמוך על שלחן בעה"ב אבל לא בקביעות אבל אם סמוך על שולחן בעה"ב בקביעות הוא בכלל ב"ב וא"צ להדליק אא"כ רוצה להיות מן המהדרין.:

האם יוצאין כשאשתו מדליקה בביתו? אכסנאי שאשתו

מדלקת נר חנוכה בביתו הוא יוצא י"ח בהדלקתה אף שהוא במקום רחוק מביתו וא"צ שוב להשתתף אפילו בפריטי ודוקא כשהוא יודע בבירור שאשתו מדלקת עליו אבל אם אינו יודע יש לו להדליק וגם לברך. ומי שלא ידע שהדליקו עליו ובא באותו לילה לביתו ומצא שהדליקו עליו צריך להדליק וידליק בלא ברכה. ודוקא לענין אכסנאי שאין ביתו אצלו או לענין בן הסמוך על שולחן אביו אבל מי שסועד אצל חבירו באקראי ויש לו שם בית באותו העיר צריך לילך לביתו להדליק שם נר חנוכה ואם אינו רוצה לזוז ממקום שסועד יצוה לאשתו שתדליק עליו בביתו ומ"מ מצוה בו יותר מבשלוחו.:

האם מותר להדליק בעצמו כשמדליקין בביתו? אע"פ

שמדליקין עליו בתוך ביתו אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק ואין מברכין אא"כ שיאמר שאינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו, ואפי' אם הוא אצל יהודים ורואה הנרות אם רוצה להחמיר על עצמו ולהדליק בפני עצמו מדליק ומברך עליהם ויכוין במחשבתו קודם שעת ההדלקה שאינו רוצה לצאת בשל אשתו. וי"א דאפ"ה ידליק בלא ברכה. ואף דאין למחות ביד הנוהגין לברך מ"מ טוב יותר להדר לשמוע הברכות מפי אחר ויענה אמנן [ויכוין לצאת בהן] וידליק נרותיו או יראה לשער להדליק נרותיו ולברך עליהן זמן מה קודם שמדלקת אשתו בביתו.:

מה יעשה בשמן הנותר? הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך

לשיעור הדלקה עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו ואפילו להניחו לשנה הבאה בכלי מאוס דודאי לא יבוא לאכלו ג"כ אסור, ובלילות הקודמין אם נותר יכול להשתמש בהן למצות הדלקה בלילות שאחריהן, ורק כשלא

בחור בישיבה היכן צריך להדליק?
 האם נכון מה שמדליקים בער"ש קודם פלג המנחה?
הנה
בענינך...
 Sponsored By: **DollarPhone**
זכות הלימוד

הבנתא דיומא
 ללימוד שלחן ערוך אר"ו
 עש משנה ברורה
 כל הזכויות שמורות
 ואחד למתקם גיל רותם
 © המחלקה המסגל

דפי שיעורים וטיבלאות

משנה ברורה

מן סימן תרעז סעיף א

עד סימן תרפב סעיף א

כ"ג כסלו

■ מהחזור שיגה אחת ■

1 800 466-7593

www.hichusaDyoma.org

כל הזכויות שמורות

ואסור להעתיקם בלי רשות

© מהנהלת המפעל



הלבחא דינמא

דיני הקדמה
לקנות נרות לחנוכה ולשבת
למי שיש לו מעות מצומצמות
סימן תרע"ח סעיף א'

(א) לחם משנה לסעודת שבת

(ב) נר אחד לשבת

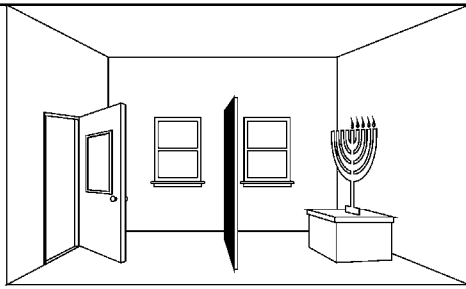
(ג) נר אחד לחנוכה

(ד) יין לקידוש ולהבדלה

(ה) שאר מאכלי שבת

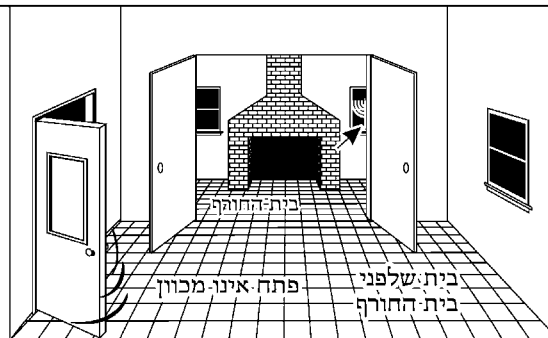
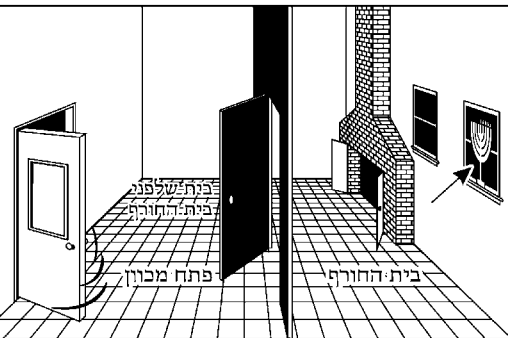
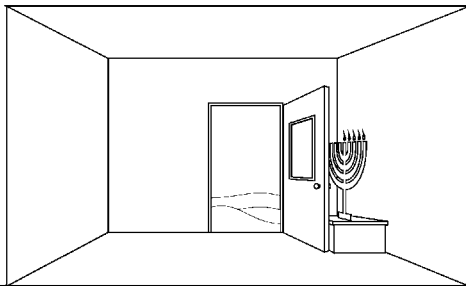
(ו) עוד נרות לחנוכה להיות מן המהדרין

(ז) עוד נרות לשבת



סימן תר"פ - מ"ב ס"ק ב'
היינו במקום שמדליקין הנרות נגד פתח הבית מבפנים

וגם במקום שמדליקין בכותל אחורי הדלת
יש ליהרר בזה וכדלעיל בסימן רע"ז ס"א



סימן תר"פ - מ"ב ס"ק ב'

אבל במקום שמדליקין בבית החורף ויש בית לפני בית החורף אין לחוש לכבוי דאפילו יכבה בפתיחתו אין זה פסוק רישא אם לא שפתח בית החורף מכון כנגד פתח הבית הפתוח לחצר או לר"ה דאז יזהר לנעול פתח הבית קודם שיתחם פתח בית החורף

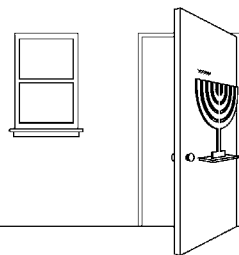
לומד נכבד! - הננו בזה להבהיר שהצוים אלו נעשו כפי הכתיבה בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איוה שניאה בהצוים, - או שיש לו איוה הארה או הערה, נא שיואיל בטובו להודיענו מזה, ולכות את הרבים,

הנהות אלו יתקבלו אך ורק ע"י הפעק"ס

אם ברעת הקורא שצריכין לעשות ציור על איוה דבר במקום שלא עשינו ציור, נא להודיענו גם מזה, ואם ביכלתו לשלוח גם הציור שחושב שצריך להיות שם, - ואי"ה במהדורא הבא יוצג על מקומו בשם אומרו, וזקף לזכות.

ציורים אלו הם בפרוש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו להבין דברי המשנה ברורה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין בפנים המשנה ברורה,

בכל הכבוד, הנהלת המפעל



שו"ע סעיף ב'
אסור לקבוע הנרות
בדלת עצמה אחורי
הדלת ויש מי שמתיר

דיני אכסנאי בחנוכה - סימן תרע"ז

הטעם	לא יעשה	הטעם	יעשה	האופן / הדין
דבכלל בני ביתו - להיות מן המהדרין (מ"ב א')	סמוך על שלחן בעל הבית בקביעות - או אם רוצה להדליק בעצמו (מ"ב א')	דחשיב אורח כיון שאינו אוכל על שלחנו בקביעות (מ"ב ד')	אפילו אם אוכל על שלחן בעל הבית וישמע הברכה מהבעה"ב (מ"ב ד')	אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו להשתתף בפרוטה בהשמן לנר חנוכה
דמוינא כשאשתו מדלקת בביתו הוא יוצא בהדלקתה אפילו הוא רחוק מביתו (מ"ב ב')	אין צריך להדליק כשיודע בבירור שאשתו מדלקת בביתו ולמ"א אפי' בספק אינו מברך כשמדליק (מ"ב ב')	דכיון שאינו יודע בבירור מסתמא דעתו להדליק בעצמו ולא לצאת בשל אשתו - ש"א שחייב לברך כשרואה אח"כ נר חנוכה (מ"ב ב' ז')	ידליק ויברך או ישתתף בפרוטה אם אינו יודע בבירור שאשתו מדלקת - ונכון להדליק בעצמו אפי' אשתו מדלקת עליו (מ"ב ב' ז')	החייב להדליק נר חנוכה כשאשתו מדלקת בביתו
דמעיקר הדין נר אחד לבית - דהוה כמשתתף בפרוטה (מ"ב ג')	אין צריך ליתן כל ההוצאות השמן - ויכול להקנות ע"י קנין חלק בשמן במתנה במקום פרוטה (מ"ב ג' שע"צ ט')	דע"ז מקנה לי' חלק בשמן (מ"ב ג')	ישתתף בפרוטה - וי"א דצריך הבעה"ב להוסיף שמן יותר מהשיעור שבבילו (מ"ב ג')	צורת השיתוף כשמשתתף בשמן לנר חנוכה
שרק בפתח פתוח איכא חשדא שיאמר שלא הדליק (מ"ב ז')	כשיש לו רק חדר בפני עצמו יכול להשתתף בפרוטה או לסמוך על ביתו (מ"ב ז')	שלא יחשדוהו שלא הדליק נר חנוכה כיון שרואין אותו נכנס ויוצא בו (מ"ב ה' ט')	ידליק בפתחו אפילו אוכל על שלחן בעה"ב ואפילו אשתו מדלקת בביתו (שוע"א מ"ב ה')	החייב לאכסנאי להדליק שיש לו פתח פתוח לעצמו או חדר בפני עצמו בזמן הגמרא
-	למ"א אין להחמיר כשאין לו חדר בפני עצמו (מ"ב ז')	חשדא שמי יודע אם יש לו אשה שמדלקת עליו - דמנהג כהנים דכל אחד מדליק (מ"ב ז')	וי"א שצריך להדליק בעצמו בכל גוני - ולא מהני להשתתף בפרוטה (מ"ב ז')	החייב לאכסנאי להדליק בזמנו שמדליקין בפנים בבית
דמדליק רק מטעם חשדא (מ"ב ח')	כשמדליקין עליו בביתו לא יברך (מ"ב ח')	דכיון דמדליק בעצמו בוודאי אינו משתתף בפרוטה וחל עליו חובת הדלקה מדינא (מ"ב ח')	כשאין מדליקין עליו בביתו צריך לברך (מ"ב ח')	אכסנאי לברך על הדלקה כשחייב להדליק מטעם חשד
דמקום אכילתו עיקר (מ"ב י"ב)	כשאין עיקר אכילתו בביתו ידליק במקום אכילתו (שוע"א א')	שדוקמה למי שעומד ברחוב בשעת הדלקה שאין לו שייכות לאותו מקום כ"כ (ט"ז סק"ב)	כשאוכל אצל חבירו וכדו' רק באקראי ילך לביתו או יצוה שתדליק עליו בביתו (מ"ב י"ב)	להדליק הנרות חנוכה בביתו כשאוכל סעודתו אצל חבירו וכדומה
המחבר לשיטתו - שאין לגדול חיוב מצד הדין (מ"ב י"ג באה"ל לעיל)	להמחבר שרק אחד מדליק בביתו רק שמוסיף והולך לא ידליק הקטן בפני עצמו - וי"א אפילו לדין אין צריך הקטן להדליק (מ"ב י"ג)	דקטן בכלל כל אחד שמדליק לעצמו (מ"ב י"ג)	לדין שכל אחד מהדר להדליק בעצמו וי"א רק כשיש לו בית בפני עצמו (מ"ב י"ג)	חיוב הדלקת נר חנוכה לקטן שהגיע לחינוך
לשיטת המחבר תרע"ז דס"ל כשמדליקין בביתו אין צריך לברך על הראיה (מ"ב י"ד)	למ"ב לא יברך כשמדליק	דחיוב לראות הנרות (רמ"א ג')	וי"א דצריך להדליק ולברך (שוע"א ג')	החייב להדליק כשהוא במקום שאין שם ישראל (מגורה) כשאשתו מדלקת עליו בביתו
דכיון דפירוטתו ע"י הדלקת אשתו לאו כל כמיניה לומר איני רוצה לצאת בשל אשתי (מ"ב ט"ז)	וי"א שלא ידליק בברכה, טוב יותר להדר לצאת הברכה ע"י שימעה מאחר ויענה אמן (מ"ב ט"ז)	שע"י שמכוין לא לצאת אינו יוצא וליכא ברכה לבטלה ולמ"ב שאז בודאי לא יצא (מ"ב ט"ז ט"ז)	לרמ"א יכול להחמיר ובלבד שיכוון מחשבתו קודם שעת הדלקה שאינו רוצה לצאת בשל אשתו ולמ"ב ישער להדליק קודם שאשתו מדלקת (רמ"א ג' מ"ב ט"ז)	להדליק בברכה כשאשתו מדלקת בביתו
דהוקצה למצותו ואסור להנות ממנו (מ"ב י"ח)	מהנותר מהשמן הצריך לשיעור (שוע"א ד')	שאינו אסור רק השיעור ולי"א מסתמא הקצה כל השמן שנתי (מ"ב י"ח)	אם נתן יותר שמן מהשיעור וי"א רק אם הותנה לכתחילה שלא לאסור אלא כשיעור (מ"ב י"ח)	ליהנות מן השמן הנותר מנר חנוכה
דהיישין לתקלה שמא יבא להדליק וליהנות הימנו (מ"ב י"ט)	מהנותר ביום שמיני אסור להניח להדליק ממנו לשנה הבא אפילו נתנו בכלי מאוס (שוע"א ד' מ"ב י"ט)	דזה מצותו (מ"ב י"ז)	מהנותר באחד מהימים, שיכול להדליק ממנו בלילות אחרות (מ"ב י"ז)	להדליק נר חנוכה משמן הנותר הצריך לשיעור הדלקה
דהיישין לתקלה שמא יבא להדליק וליהנות הימנו (מ"ב י"ט)	לא יניחו להדליק ממנו לשנה הבא אפילו נתנו בכלי מאוס (שוע"א ד' מ"ב י"ט)	שהרי הקצה למצותו	עושה לו מדורה בפני עצמו	הנותר ביום שמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה
כמו בכל איסור דרבנן (מ"ב כ')	וי"א שאין להוסיף עליו כדי לבטלו (שוע"א ד')	ככל איסור שבטל בששים - שס"ל בכל איסור דרבנן יכול להוסיף ולבטלו (מ"ב כ')	בטל בששים - וי"א שיכול להוסיף עליו ולבטלו (שוע"א ד' מ"ב כ')	הנותר מהשמן הצריך לשיעור הדלקה ונתערב בשמן אחר

דיני נר של שבת קודם לנר חנוכה - סימן תרע"ח

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
כשיוכל לקנות נר לחנוכה או לשבת	יקנה נר לשבת - לרוב אחרונים אפי' בזמן הזה (ש"ע א' מ"ב ב')	מפני שלום בית - דאם ידלק לנר חנוכה אמור להשתמש לאורו (שע"צ ז')	י"א בזמן הזה שמדליקין בפנים יקנה לנר חנוכה (מ"ב ב')	שהרי לא ישב בחושך, והשוב בשעת סגנה דמניחה על שלחנו (מ"ב ב')
כשיש לו כמה נרות	יהדר להדליק שני נרות לשבת (מ"ב א')	שראו שיהיה שני נרות נגד זכור ושומר (מ"ב א')	בשעת הדחק ידליק רק אחד לשבת והשאר לנר חנוכה (מ"ב א')	כדי להיות מן המהדרין הנזכר בגמרא (שעה"צ ג')
כשיש לו נר לשבת ויכול לקנות רק נר חנוכה או יין לקידוש היום	יקנה לנר חנוכה - וקידוש יכול לעשות על הפת (ש"ע א' מ"ב ו')	משום פרסומי ניסא וקידוש על היין דרבנן (ש"ע א' מ"ב ו')	לא יקנה יותר מנר אחד כדי לקנות מהמותר יין לקידוש (מ"ב ד')	שע"כ"פ מקיים כעיקר המצוה (מ"ב ז')
כשיוכל לקנות נר חנוכה או יין להבדלה או לקידוש	יקנה לנר חנוכה (רמ"א א')	משום פרסומי ניסא (ואפשר להבדיל בתפילה) (מ"ב ז')	כשיש לו יין לקידוש או להבדלה לא יקדש עליו רק ישאר לו להבדלה	שקידוש אפשר על הפת משאי"כ הברלה
כשיוכל לקנות רק פת לשבת או רק נר חנוכה	יקנה פת (מ"ב ד')	דקניית פת דוחה אפילו נר שבת דבלי פת אין כלום (מ"ב ד')	להב"ח יקנה נר (באה"ט ב')	פרסומי ניסא

דיני הדלקת הנרות ערב שבת - סימן תרע"ט

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
הדלקת נרות חנוכה	ידליק קודם נרות שבת (ש"ע א')	לצאת הי"א שאם ידליק של שבת קודם אוסר עליו מלאכה (מ"ב א')	לא ידליקו קודם פלג המנחה (מ"ב ב')	שאם הדליק נר חנוכה קודם פלג המנחה צריך לכבותה ולחזור ולהדליקה (סי' תרע"ב שע"צ ד')
להדליק נרות חנוכה אחר שהדליק נרות שבת	איש שלא קיבל שבת כשהדליק הנרות שבת לרוב פוסקים (מ"ב א')	שס"ל דלא תליא קבלת שבת בהדלקת הנר (מ"ב א')	אשה לא תדליק בעצמה נרות חנוכה אחר הדליקה נרות שבת (מ"ב א')	דהמנהג שמקבלת שבת בסתמא ע"י הדלקתה (מ"ב א')
אשה שכבר הדליק נרות שבת מהו לברך על הנרות	יכולה לברך שעשה נסים וכן שהחינו ביום ראשון (מ"ב א')	דלא גרעא מרואה נרות אצל אחרים (שע"צ ג')	לא תברך להדליק רק המדליק בשבילה יברך הברכה להדליק בשבילה (מ"ב א')	אע"פ שאסור לומר לאחר לעשות מלאכה אחר שקיבל שבת אפי' יוצאת בהדלקה שנדלקת בשמן שלה (פרמ"ג אי"א סק"א)
המדליק ערש"ק בעוד היום גדול הנרות חנוכה	צריך ליתן שמן עכ"פ בנר אחד שידליק חצי שעה אחר צאה"כ (מ"ב ב')	דחצי שעה אחר צאה"כ הוא זמן המצוה (מ"ב ב')	לא ידליק קודם פלג המנחה (מ"ב ב')	שאם הדליק נר חנוכה קודם פלג המנחה צריך לכבותה ולחזור ולהדליקה (סי' תרע"ב שע"צ ד')

דיני לא להניח הנרות סמוך לפתח בליל שבת - סימן תר"פ

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
הניח הנרות סמוך לפתח	יתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח - ובשבת צריך שמירה יתירה ע"ז (ש"ע א' מ"ב א')	שהרוח לא יכבה הנרות כשפותח הדלת (ש"ע א')	אם לא נתן שום דבר לחוץ אסור לפתוח הדלת (מ"ב ג')	שמא יכבה הנרות
הניח הנרות אחורי הדלת קבוע בכותל	יכול לפתוח הדלת כדרכו (רע"ז מ"א א')	שאין הנר נגד הדלת ואין חשש שיכבה הרוח (רע"ז מ"א א')	לא יפתח הדלת בחזקה (רע"ז מ"א א')	שמא תהי' הדלת נוקשת על הנרות ויכבה הנרות (רע"ז מ"א א')
להניח המנורה בבית החורף	כשיש בית לפני בית החורף יכול להדליק שם (מ"ב ב')	דאין לחוש לכיבוי דאפילו יכבה בפתיחתו אין זה פסיק רישא (מ"ב ב')	כשפתח בית החורף מכון נגד פתח הבית הפתוח לרחוב לא יפתח פתח בית החורף כשפתח הבית פתוח (מ"ב ב')	כיון שמכוון הפתחים יש חשש כיבוי (מ"ב ב')
לקבוע הנרות בדלת עצמה אחורי הדלת	בנר שעוה וחלב מותר - ויש מי שמתיר אפילו בשמן (ש"ע ב' שע"צ ד')	דלא שייך מקרב השמן לנר - דס"ל פסוק רישא דלא ניחא לי' מותר לכתחילה (שע"צ ד')	יש מי שאוסר בנר של שמן וכן ההלכה (ש"ע ב' מ"ב ה')	דפסיק רישא שמקרב או מרחיק השמן מהנר והי"ל מכבה או מבעיר (מ"ב ד')

דיני הבדלה בנר חנוכה במוציא שבת - סימן תרפ"א

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
להבדיל לבדרך בורא מאורי האש על הנרות שמדליקות לנר חנוכה	עדיף טפי להבדיל עליו קודם שידליקו לשם חנוכה (מ"ב א')	כיון דעביד בה מצוה חדא ליעבר בה מצוה אחרייתא (מ"ב א')	נהגים להדליק נר חנוכה תחילה - ושוב אי אפשר להבדיל עליו (מ"ב א')	דק"ל ללאחר האפוקי יומא עדיף טפי - שאין נהגים לאור נר חנוכה ואין מברכין על נר הבדלה עד שיאוונו לאורו (ש"ע א' מ"ב א')
להדליק נר חנוכה מוצש"ק קודם הבדלה למחבר ורמ"א	ידליק נר חנוכה קודם (מ"ב ב')	דלאחר יציאת השבת עדיף טפי וגם בהדלקה יש פרסומי ניסא (מ"ב ב')	כששכח לומר אתה חוננתני לא ידליק קודם שאומר המבדיל בין קודש לחול (מ"ב ב')	שאסור לעשות שום מלאכה עד שמבדיל בתפילה אן שאומר המבדיל בין קודש לחול
להדליק נר חנוכה מוצש"ק קודם הבדלה למ"ב	בביה"כ ידליק קודם - ובבית יכול להדליק קודם אם רוצה (מ"ב ג')	שאין לשנות המנהג שנהגו בישראל - שיש שסוברים כן (מ"ב ג')	בבית יכול להבדיל קודם - ועכ"פ לא ידליק קודם שאומר איזה הבדלה (מ"ב ג')	שיש סוברים דמוצת הבדלה קודם שתדיר קודם - ואסור לעשות מלאכה קודם שאומר שום דבר המבדיל (מ"ב ג')

הטבלאות אלו הם בפירוש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכים לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבחי שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיאיל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל





ובשני של ר"ח ומתחילין וביום השבת ומניחין ס"ת השלישית אצלה ואומרים ח"ק ובשלישי קורא מפטיר בפרשת שקלים. ואם אחר שגמר פרשת השבת טעה ולקח הס"ת שהיתה מגוללת על פרשת שקלים ובירך לפניה והתחיל לקרות יסיים בפרשת שקלים ואח"כ להעולה בס"ת השלישית למפטיר יקרא עמו בפרשת ר"ח והפטרה יאמר השמים כסאי. וה"ה בשבת פרשת החודש כשחל ר"ח ניסן בשבת והקדים לקרות בפרשת החודש. יוצר יש לשחרית וגם למוסף בפרשת שקלים ובפרשת החודש אבל בזכור ופרה לא תקנו במוסף.

טעה בקריאת ד' פרשיות מה יעשה? אם אירע שלא קראו הפרשה

מענינו של יום אין לה תשלומין לשבת הבאה. אם שכחו הצבור לקרות פרשת שקלים וה"ה בשארי השלשה פרשיות אם כבר אמר הפטרה של סדר השבוע בברכותיה ונזכרו צריכים לחזור ולהוציא ס"ת ולקרות הפרשה בברכה לפניה ולאחריה ויאמר אח"כ קדיש ויפטיר בלא ברכה לפניה ולאחריה. ואם נזכרו אחר שהתחיל לברך על הפטרה ואמר השם יגמור הברכה ויאמר קצת פסוקים מהפטרת השבוע ובלא ברכה אחריה ויוציאו ס"ת ויקרא עולה אחד מענינו של יום ואחר ברכה אחרונה יאמר קדיש ויקרא הפטרה בלא ברכה לפניה והברכות שלאחריה יברך. ואם נזכרו מיד אחר שבירך ברכה אחרונה על התורה ויוציאו ס"ת אחרת ויניח אצל הראשונה ויאמר קדיש ואח"כ יקרא אחר שיפטיר מענינו של יום בברכותיה. אם טעו וקראו הפרשיות והמגילה באדר ראשון צריך לחזור ולקרות המגילה והפרשיות בשני.:

סדר הקריאה בשבת ר"ח ניסן בשבת חמישי שהוא כ"ט באדר מוציאין

ב' ספרים באחד קורא פרשת השבוע ומניחין ס"ת השניה אצלה ואומרים ח"ק ובשני החדש הזה לכם עד תאכלו מצות ומפטיר בראשון באחד לחדש. כשחל ר"ח ניסן בשבת שאז הוא פרשת החודש מפטירין פ' החודש ולא השמים כסאי ומוציאין ג' ספרים באחד קורין פרשת השבוע ומניחין השניה ואין אומרים קדיש ומגביהין הראשונה וגוללין ופותחין השניה וקורין בפרשת ר"ח מן וביום השבת עד ונסכו ומניחין השלישית ואומרים קדיש ומגביהין השניה וגוללין ופותחין השלישית וקוראין למפטיר בפ' החודש.:

חייב קריאת פ' זכור י"א שפרשת זכור ופרשת פרה אדומה חייבים

לקראם מה"ת וי"א דפרה אדומה אינה אלא מדרבנן, וע"כ צריך הקורא לכונן להוציא כל השומעים וגם השומעים צריכין לכונן לצאת, ובני הישובים שאין להם מנין צריכים לבא למקום שיש מנין בשבתות הללו כדי לשמוע פרשיות אלו אפילו יש לו ס"ת בביתו אלא שאין לו מנין בביתו ואם אי אפשר להם לבא מ"מ יזהרו לקרותם בנגינתם ובטעמם ויהדר לקרות זה מתוך הספר. י"א שצריך לקרות זכר עמלק בצירי וי"א שצריך לקרות זכר עמלק בסגול וע"כ מהנכון שהקורא יקרא שניהם לצאת י"ש.

איזה עדיף מקרא מגילה או פ' זכור אם א"א לו לבא לקריאת פ' זכור

ולקריאת מגילה י"א דעדיף קריאת פ' זכור בצבור וי"א דיבוא למקום שקורין המגילה בצבור ופרשת זכור יוצא ע"פ הדחק במה שישמע הקריאה בפורים פרשת ויבוא עמלק וצריך בעת שמיעת פרשה זו לכונן לצאת בזה מ"ע של זכור וי"א דאינו יוצא רק בקריאת פ' זכור. בכל ד' פרשיות אין מזכירין נשמות ואומרים צו"ן וי"א דאומרים בהם אב הרהמים וי"א דאין אומרים.:

דיני על הניסים: כל שמונת ימי חנוכה אומר על הניסים בכה"מ בברכת הארץ ובתפלה בברכת מודים ובברכה מעין שלש אין מזכירין של חנוכה ופורים, ויאמר ועל הניסים בוי"ו הן בתפלה הן בבהמ"ז, כשעמדה עליהם יש לדלג תיבת עליהם דהא אח"כ אומר על עמך ישראל אח"כ אומר ועל עמך ישראל, להשכיחם תורתין ולא יאמר מתורתין במ"ס, צ"ל שמונת ימי חנוכה אלו להודות, ואם לא אמר אין מחזירין אותו בין בחול בין בשבת ומיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם אפילו נזכר בין אתה להשם חוזר. י"א כששכח על הניסים בברכות המזון כשמיגיע להרחמן יאמר הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו, וה"ה שיאמר כן בתפלה אחר גמר התפלה דרך בקשה קודם יהיו לרצון. וכן בפורים, ובר"ח שבחנוכה יאמר זה אחר הרחמן הוא יחדש.:

סדר התפלה בחנוכה גומרין את ההלל כך שמונת ימי חנוכה ואחר ההלל אומרים חצי קדיש. מי שהוא אבל בשחרית אין מתפלל לפני העמוד ובערבית מתפלל דמתפלל בר"ח ג"כ ערבית. אין אומרים אל ארך אפים ב' וה' בחנוכה וה"ה אחר ס"ת. והאבל בעצמו לא יאמר הלל. וקורין בקרבנות הנשיאים ואחר הקריאה אומרים ח"ק. אם טעו וקראו כיום שני של חנוכה פרשת נשיא ג' וכיוצא עלתה להם.:

סדר הקריאה בשבת חנוכה בשבת שבת חנוכה מוציאין ב' ספרים באחד קורא בפרישת השבוע שבעה קרואים לפחות ואומר ח"ק ובשני קורא בשל חנוכה ואם הוא יום א' של חנוכה מתחיל מיהו ביום כלות ויקרא רק נשיא אחד דיום ההוא לבד וכן בר"ח שבחנוכה קורים להרביעי רק נשיא אחד לבד של אותו היום דהיינו יום הששי ואם ר"ח טבת שני ימים קורא ביום ב' דר"ח שהוא ז' דחנוכה נשיא הז' לבד, ומפטיר רני ושמחי ואם חלו בו ב' שבתות מפטיר בב' במלכים בנרות דשלמה. ואם חל חתונה בשבת זו בין בראשון בין בשני מפטירין בשל חנוכה.:

סדר הקריאה לשבת ר"ח וחנוכה אם חל ר"ח טבת בשבת מוציאין ג' ספרים וקורין ו' בפרשת השבוע וה"ה אם רוצים לקרות בה יותר ג"כ שרי והעיקר דבין כולם לא יפחות משבעה, כשגומר פרשת השביעי מניחין הס"ת הב' ואין אומרים קדיש רק מגביהין הראשונה וגוללין אותה ופושטין השניה וקורא בה וכשאומרים קדיש על השניה מניחין השלישית אצלה, ובשני קורא אחד בשל ר"ח ומתחיל וביום השבת ובג' קורא מפטיר בשל חנוכה ומפטיר רני ושמחי ואם חל ר"ח בחול מוציאין ב' ספרים וקורין באחד ג' בשל ר"ח מתחיל פ' התמיד כהן עד רביעיית ההין לוי עד ונסכה ישראל עד ונסכו והרביעי קורא בס"ת השני בשל חנוכה. ואם טעה החזן וקרא ד' בשל ר"ח וה"ה טעה ונזדמן בשבת חנוכה אם לא הוציאו ספר ב' א"צ לקרות יותר ואפילו אם נזכרו בתחילת קריאת הרביעי אין לומר שרביעי עצמו יקרא בס"ת זו בשל חנוכה קודם שיחתום בפרשת ר"ח אלא יחתום ויברך ויבוא חמישי אחריו ויקרא בס"ת השניה אם הוציאוה בשל חנוכה ויאמר קדיש אחריו ואם אמר קדיש אחר הרביעי לא יאמרנו אחר החמישי. ואם טעה והתחיל לקרות בשל חנוכה צריך להפסיק לקרות בשל ר"ח וי"א דאין צריך להפסיק אלא קורא כהן בשל חנוכה ואח"כ יקרא לאחרים בשל ר"ח.:

סדר הקריאה לד' פרשיות בשבת ר"ח ר"ח אדר הסמוך לניסן שחל להיות בשבת קורין פרשת שקלים ומפטיר ויכרות יהודיע ומוציאין שלשה ספרים באחת קורא פרשת השבוע ששה אנשים ובמקום שנהגו להוסיף מוסיפין

היכי תמצא שביום חול יקראו חמישה עליות לתורה?



זכות הלימוד

ללימוד שלחן ערוך אורח חיים עש משנה ברורה

כל הזכויות שמורות וסודר למחשבים גיל רותם © המחלקת הלימוד

דיני על הנסים בחנוכה - סימן תרפ"ב

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
לומר על הנסים בברכה מ"ז	אמרה בברכת הארץ (ש"ע א')	דכולה מלתא דחנוכה עקרה הודאה היא (מ"ב ב')	בברכת מעין שלש אין מזכירין חנוכה ופורים (מ"ב ב')	שאין הודאה בברכה זו ולא תקנו חז"ל לומר על הנסים אלא בברכת הודאה
לומר על הנסים בתפלה	בברכת מודים (ש"ע א')	דכולה מלתא דחנוכה עקרה הודאה היא (מ"ב ב')	-	-
שכח לומר על הנסים	אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר השם חוזר (ש"ע א')	שעדיין באמצע אותה ברכה	אפילו בשבת כשמחויב לאכול כששכח לגמרי אין צריך לחזור (ש"ע א' מ"ב ג')	דלאו דאורייתא נינהו (מ"ב ג')
שכח לומר על הנסים ונזכר אחר שגמר השם	י"א דבברכה מ"ז אומר בהרחמן - וכשתל ר"ח אומר אחר הרחמן דר"ח - ובתפלה קודם יהיו לרצון דרך בקשה (רמ"א א' מ"ב ד')	דר"ח תדיר מחנוכה	כששכח לגמרי אין צריך לחזור (מ"ב ג')	דלאו דאורייתא נינהו (מ"ב ג')
הנוסח בעל הנסים	יאמר ועל הנסים בו"ו הן בתפילה הן בברכה מ"ז (מ"ב א')	דהמשך לברכת הודאה שהתחיל בה	לא יאמר כשעמדה "עליהם" א"כ אומר "ועל עמך ישראל" (מ"ב א')	דהא אומר אח"כ על עמך ישראל (מ"ב א')
אמירת על הנסים במוסף	אומר גם במוסף של שבת ושל ר"ח אע"פ שאין מוסף בחנוכה (ש"ע ב')	דיום הוא שנתחייב בארבע תפילות (מ"ב ו')	אם לא אמרו אין מחזירין אותו (מ"ב ו')	דלאו דאורייתא הוא (מ"ב ג')
הנוסח ועשית עמהם נסים	יאמר הנוסח ועשית עמהם נסים - וי"א שיכול לומר כשם שעשית (ש"ע ג')	דבדבר הודאה הוי לשעבר - דבשביל הציבור יכול לבקש צרכיו גם בג' אחרונות (ש"ע ג' מ"ב ז')	י"א שלא יאמר הנוסח כשם שעשית (ש"ע ג')	וי"א דלא ישאל אדם צרכיו בג' ראשונות וג' אחרונות ועיקר הטעם דבבר הודאה לשעבר (מ"ב ז')
הנוסח להשכיחם הורתך	יאמר להשכיחם תורתך - שמונת ימי חנוכה אלו להודות (מ"ב ח')	כמו שמזכיר היום בכל יו"ט "את יום חג הפלוני הזה"	לא יאמר מתורתך (מ"ב ח')	שרצו להשכיחם כל התורה ולא רק חלק ממנה

דיני דברים האמורים בחנוכה - סימן תרפ"ג

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
הלל בימי חנוכה	כל שמונת ימי חנוכה גומרים ההלל (ש"ע א')	שבכל יום נוסף נר חדש (מ"ב א')	אבל בעצמו לא יאמר הלל (מ"ב א')	שיש אומרים שאין אומרים בביתו ע"כ בעצמו לא יאמר (מ"ב א')
אבל להתפלל לפני העמוד בימי חנוכה	בערבית (מ"ב א')	דבר"ח ג"כ מתפלל ערבית (מ"ב א')	שחרית (מ"ב א')	דיש הלל דאמירתו בשמחה והאבל אין לו שמחה
אמירת הלל בבית האבל בימי חנוכה	לא"ר אומרים ולמג"א טוב שכל אחד יאמר בביתו (מ"ב א' שע"ת א')	-	להפרי"ח לא יאמרו (מ"ב א' שע"ת א')	-
כל שמונת ימי חנוכה	גומרין את ההלל (ש"ע א')	שבכל יום נוסף נס חדש וי"א כיון שחלוקין בנרותיהם הו"ל כפרי חגג וי"א כיון שהקריב כל יום נשיא אחר (מ"ב א' בית יוסף)	אין אומרים, תחנון, צו"צ, למנצח, צדוק הדין, יהיה"ר אחר קריאת ס"ת, מזמור לאסף (רמ"א א' מ"ב א')	שחנוכה כעין יו"ט מאחר שאומרים בו הלל (באה"ט א')



דיני סדר קריאת התורה בחנוכה - סימן תרפ"ד

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
התחלת קריאת פרשת נשיאים בימי חנוכה	למחבר בברכת כהנים (ש"ע א')	שנעשה הנס ע"י כהנים (מ"ב ב')	לרמ"א י"א ביום כלות משה וכן נוהגים (רמ"א א')	הפרשה לפני סדר קרבנות הנשיאים
הקריאה של העולה ראשון (כהן) ביום ראשון	למחבר יקרא עד "לפני המזבח" או "לחנוכת המזבח" ולרמ"א עד ביום הראשון (מ"ב ג')	שגם הראשון (כהן) יקרא בסדר היום (מ"ב ג')	לא קרא להראשון (כהן) עד ואני אברכם שהמנהג טעות וצריך לבטלו (מ"ב ג')	שהשלשה שעולים לתורה צריכין שיקראו בסדר היום (מ"ב ג')
הקריאה להעולה לתורה לשני (לוי) ביום ראשון	למחבר עד ביום הראשון (ש"ע א')	דעד יום ראשון ג"כ מפרשת נשיאים (מ"ב ג')	ולרמ"א מתחיל ביום ראשון - עד מלאה קטורת (רמ"א א')	דשביום הראשון עיקר קריאת היום - שהשלישי ג"כ יעלה בסדר היום
הקריאה להעולה לתורה לשלישי (ישראל) ביום ראשון	למחבר יקרא כל הפ' ביום הראשון (ש"ע א')	שכל העולים קראו בסדר היום	לרמ"א מן פר אחד עד וביום השני (רמ"א א')	שגם השני יקרא בעיקר קריאת היום
הקריאה ביום שני	למחבר הראשון (כהן) עד פר אחד, והשני (לוי) עד ביום השלישי, (ישראל) חוזר וקורא ביום השני עד ביום השלישי (ש"ע א')	שכל העליות תהיה בקריאת היום	לרמ"א השלישי (ישראל) קורא ביום שלאחריו דהיינו ביום השלישי (רמ"א א')	שעדיף שיקראו השלישי ממה שלא קרא הראשון והשני
הקריאה ביום השמוני או שטעו בשאר ימים ביום הקריאה	מתחילין ביום השמיני והראשון (כהן) קורין ביום השמיני והשלישי (ישראל) גומר עד כן עשה את המנוחה (ש"ע א')	כדי להשלים חנוכה בפ' הגרות (טור)	אינו חוזר לקרות כשטעו בימים כגון שקרא ביום שני הפ' נשיא שלישי (מ"ב ג')	דאין קפידא בימים (מ"ב ג')
הקריאה בשבת חנוכה	מוציאין שני ספרים ובספר שני קורא בשל חנוכה באותו היום לבד (ש"ע ב' מ"ב ו')	ככל יו"ט קורא בספר שני בקרבנות היום - וקורא רק באותו יום שאין סברא להוסיף מיום המחרת כמו בחול שצריך מטעם ג' עליות	לא יפחות בקריאת פרשת השבוע משבע הקרואים (מ"ב ה')	כמו בכל שבת המנהג שקורין שבעה קרואים ואח"כ מפטיר
הפטורה בשבת חנוכה הראשון - וכשיש גם חתן	מפטיר בשל חנוכה רני ושמחי (ש"ע ב')	שהוא מענין חנוכה ע"ש ראיתי והנה מנורת זהב דכל מקום ההפטרה בענין המפטיר	וכשיש גם חתן בשבת ראשון אין מפטירין בשוש אשיש מענינא דחתן (מ"ב ח')	דפרסומי ניסא עדיף (מ"ב ח')
הפטורה בשבת חנוכה השני וכשיש גם חתן	מפטיר במלכים בנרות שלמה - וכשיש חתן י"א שמפטיר בשוש אשיש (מ"ב ח')	מענין חנוכה - שכבר הפטירו בחנוכה בשבת חנוכה הראשון (מ"ב ח')	י"א דאפילו יש חתן בשבת שני אין דוחין הפטורה דחנוכה (מ"ב ח')	דפרסומי ניסא עדיף (מ"ב ח')
שבת חנוכה שחל בר"ח (הקריאות והקדיש)	מוציאים ג' ס"ת וקורא בראשון בפ' השבוע - ובהשני ר"ח - שלישי ומפטיר בחנוכה (ש"ע ג')	שר"ח תדיר ומפטיר בחנוכה שתדיר אינו דוחה פרסומי ניסא וגם שקרא בחנוכה באחרונה (מ"ב י"א)	אין אומרים הקדיש עד אחר הקריאה בס"ת השני (מ"ב ט')	שלעולם אומרים הקדיש קודם הקריאה של האחרון המפטיר שיעלה הקדיש גם על הס"ת האחרון (מ"ב ט')
שבת חנוכה שחל בר"ח (העליות לתורה)	יכול לקרות בס"ת ראשון מה' גברי ולמעלה אפילו יותר משבעה (מ"ב ט' שע"צ ט')	שבקריאת שבת יכולים להוסיף	לא יפחות משבעה עליות א"כ בס"ת הראשון לא יפחות מה' עליות (שע"צ ט')	כדי שתהי' עכ"פ שבעה עליות (מ"ב ט')
ר"ח שחל ביום חול של חנוכה	מוציאים ב' ס"ת וקורין ג' בר"ח ואח"כ חנוכה אחר של אותו (ש"ע ג')	דר"ח תדיר ותדיר קודם (מ"ב י')	הבעל קורא אינו חוזר ואומר הפסוק ואמרת להם כמו בכל ר"ח שחל בחול (מ"ב י"ב)	דכיון דבקריאת ר"ח יש רק ג' עולים, הכהן עד רביעית ההין, לוי עד ונסכה, ישראל עד ונסכה, והרביעי בחנוכה (מ"ב י"ב)
חל ר"ח חנוכה וטעה החזן ויקרא ד' גברי בר"ח	אם הוציא כבר ב' ס"ת יקרא אח"כ בשל חנוכה - אפילו נזכרו באמצע הקריאה הרביעי (ש"ע ג' מ"ב י"ד)	מפני פגם של הס"ת השני - דאין מדלגין בתורה בשני ענינים (ש"ע ג' מ"ב י"ד)	אם לא הוציא ס"ת שני לא יקראו בחנוכה - אפילו נזכרו בתחילת קריאת הרביעי (ש"ע ג' מ"ב י"ד)	שאין מוסיפין בר"ח מד' קריאות, ואין משגיחין בחנוכה דר"ח עיקר - דאין מדלגין בתורה בשני ענינים (מ"ב י"ד ט"ז)
לומר הקדיש אחר הקריאה ר"ח בימי חנוכה	אחר כל הקרואים (מ"ב ט"ז)	שקריאת חנוכה מחובת היום אין אומרים קדיש להבדיל בין הקריאות שמעיקר הדין	לא יחזור לומר קדיש אם אמר אחר קריאת ר"ח או הרביעי (מ"ב ט"ז)	שבדיעבד קרא ד' גברי בר"ח ולא הוציא ב' ס"ת אינו קורא אח"כ א"כ חנוכה לא חשוב בחובה ממש
ר"ח בימי חנוכה וטעה וקרא של חנוכה קודם	למחבר יפסוק לקרות בר"ח ולא"ר אם לא קרא ג' פסוקים בחנוכה יפסוק (ש"ע ג' באה"ל ואם)	שככל מצוה האמורות על הסדר הסדר מעכב (אבודרהם)	למ"ב אין צריך להפסיק רק קורא כהן בשל חנוכה ואח"כ יקרא לאחרים בר"ח (מ"ב י"ז)	דלא נמצא כן בגמרא (מ"ב י"ז)
התחיל לקרות נקרא	משהתחיל הברכה ברוך אתה השם (באה"ל ואם)	שדוקא הברכה חשוב התחלת הקריאה	עד שהתחיל לקרוא אפילו שנודמן בידו המתקן לחנוכה (באה"ל ואם)	דאין פגם כיון שיקראו בה אח"כ (באה"ל ואם)
לקרות ההפטורה כשטעו וקראו למפטיר של ר"ח	יאמר ההפטורה של חנוכה (באה"ל ואם)	פרסומי ניסא (באה"ל ואם)	אין צריך לחזור אם קרא ההפטורה של ר"ח (באה"ל ואם)	דבדיעבד יצא (באה"ל ואם)

הטבלאות אלו הם בפיורש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכין לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הננו בזה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל



כל הזכויות שמורות
אחראי לתוכנית: מ"ל ורשת
© ע"מ הנהלת המפעל

גואל לרופא אבל ביחיד שכולל עננו בברכת ש"ת אם שכח לאמר עננו כל שסיים שומע תפלה אף שלא פתח ברצה אין צריך לחזור. ואם שכח ואמר עננו קודם ראה נא צ"ל עננו פעם אחר אחר ראה נא וי"א דאין לחזור ולומר עננו פעם אחרת ואם ירצה יאמרנה בש"ת כיחיד. וכן אם לא היו יו"ד המתענים בבהכ"נ ובאו אחר ברכת רפאנו יאמר בש"ת כיחיד ואם התחיל הש"ץ להתפלל בקול רם והיו אז בבהכ"כ יו"ד שמתענים ואח"כ הלכו מקצתן קודם שהתחיל הש"ץ עננו לא יאמר עננו וטוב שיאמר אז בש"ת ואם כבר התחיל עננו ויצאו גומר. :

אימתי ולא יזוה דברים מותר להפסיק באלהי נצור? אין להפסיק לענות קדיש וקדושה בין י"ח ליהיו לרצון אבל בין יהיו לרצון לשאר תחנונים שפיר דמי ומותר אפילו לענות סתם אמן וכ"ש אמן דהאל הקדוש וש"ת ואיש"ר וקדושה וברכו. ודוקא בתחנונים שאינו רגיל לאמרם תמיד אבל באלהי נצור אין להפסיק בו לסתם אמן בין קודם שהתחילו בין באמצע רק מה שמותר בברכת ק"ש ולכתחלה כשיגיע הש"ץ לקדיש או לקדושה יקצר התחנונים ויפסע ואם אין לו שהות לפסוע ולא אמר יהיו לרצון קודם טוב שיאמר עתה יה"ל קודם שיענה עמהם. ודוקא במקום שנוהגין לומר יהיו לרצון מיד אחר התפלה אבל אנו שנוהגין לומר אלהי נצור קודם יהיו לרצון מפסיק גם כן לקדיש וקדושה ולברכו אפילו אם לא התחיל עדיין לאומרם ואפילו אם הוא מחמיר לעצמו לומר יהיו לרצון תיכף אחר הח"י ברכות ואירע לו לומר איש"ר וקדושה קודם שאמר יהיו לרצון ואין לו שהות לומר היהיו לרצון מותר לו לענות ומ"מ לכתחלה יראה ליזוהר שלא יבוא לידי כן. וטוב לומר יהיו לרצון קודם התחנונים ואחריהם. ואם כבר סיים הכל אלא שאינו יכול לפסוע מחמת אדם שמתפלל לאחוריו יכול להפסיק ולענות אמן ואפילו ב"ה וב"ש מותר אז לומר. ומיהו הרגיל לומר תחנונים אחר תפלתו ואם לא קצר יכול להפסיק בדרך שמפסיק בברכה של ק"ש אפי' באמצע. :

עד מתי מחויב לעמוד במקומו אחר שפסע? יכוין רגליו כמו בתפלה כשאומר עושה שלום ובמקום שכלו ג' פסיעות יעמוד ולא יחזור למקומו עד שיגיע ש"צ לקדושה ולפחות עד שיתחיל שליח צבור להתפלל בקול רם ולכתחלה נכון להחמיר עד קדושה אם לא שהמקום צר ודחוק, אך בזמן כשאומרים פיוטים בודאי יש להקל ולחזור תיכף כשמתחיל הש"ץ י"ח, וצריך לחזור למקומו בג' פסיעות לפניו ויש להקפיד שלא יעבור אדם לפניהם בעוד שעומדין במקום שפסע אבל לא ימהר לחזור למקומו כשרואה א' רוצה לעבור לפניו. והש"ץ יעמוד כדי הילוך ד' אמות קודם שיחזור למקומו להתפלל בקול רם וכן יחיד המתפלל יעמוד במקום שכלו פסיעותיו כשיעור זה קודם שיחזור למקומו וי"א דאף ביחיד צריך לשהות כפי השיעור שיגיע ש"ץ לקדושה או עכ"פ עד שיתחיל ש"ץ בקול רם אם לא שצריך לחזור ולהתפלל שנית לתשלומין דאז לכו"ע די כדי הילוך ד"א ומ"מ במקום הדחק יש להקל. יחיד שמתפלל בצבור וסיים תפלתו קודם לש"צ אסור להחזיר פניו לצבור עד שסיים ש"צ תפלתו. ואם האריך בתפלתו ובעת שפסע הגיע הש"ץ לקדושה יכול לחזור תיכף למקומו לומר קדושה. :

דיני סיום ברכת השיבה שופטינו: בימים נוראים מסיימים בברכת השיבה שופטינו המלך המשפט בשני ההי"ן ויזהר בזה כי י"א דלא יצא ומ"מ בדיעבד אם אמר מלך המשפט לא יחזור. ואם סיים מלך אוהב צדקה ומשפט אם נזכר תוך כדי דבור מעת אמרו ומשפט אמר המלך המשפט ג"כ ואם לאחר כ"ד שוב לא יאמר ואין מחזירין אותו. אם אמר בכל השנה המלך המשפט או האל המשפט יצא. :

באיזה מקום מותר להוסיף בתפלה? אם רצה להוסיף בכל ברכה מהאמצעית מעין הברכה מוסיף. היה לו חולה מבקש עליו רחמים בברכת רפאנו ובפניו א"צ להזכיר שמו אבל שלא בפניו צריך להזכיר שמו, היה צריך פרנסה מבקש עליה בברכת השנים. ודוקא אם היה לו חולה או צריך לפרנסה אבל אינו רשאי לבקש רחמים בברכה מאמצעיות על העתיד שלא יחלה ושלא יחסר לחמו וכה"ג משא"כ בשומע תפלה אפי' על העתיד רשאי לבקש. וכשהוא מוסיף יתחיל בברכה ואח"כ מוסיף וצריך להקדים ולומר מאמר שלם מענין הברכה. ובשומע תפלה יכול לשאול כל צרכיו וטוב להתודות בש"ת ויאמר חטאתי עויתי פשעתי ולשאול על מזונותיו אפילו אם הוא עשיר ואם יש לו עון מחודש מזכירו בפירוש בתפלה הקודמת אצלו ויאמר התפילה בהכנעה ויקבל עליו שלא לעשות עוד כזה מדעתו. וטוב יותר לקבוע תפלות על כל הענינים הצריכים לו אחר שסיים כל הי"ח מלקבעם בברכת שומע תפלה כדי שכשיצטרך לענות קדיש או קדושה יהיה יכול לענות אחר אמירתו יהיו לרצון. :

באיזה לשון מותר להוסיף? וכשמוסיף בברכה מעין אותה ברכה אם מוסיף אותו בשביל כל ישראל אומר אותו בלשון רבים ולא בלשון יחיד ולא יוסיף אלא בסוף הברכה ולא באמצע ודוקא קודם שאמר בא"י אבל לאח"כ אסור. בד"א ביחיד אבל בצבור מותרים ולכן אומרים סליחות באמצע הברכות. ואם שואל צרכיו ממש יכול לשאול אפי' באמצע הברכה והוא שישאל בלשון יחיד ולא בלשון רבים, ובברכת שומע תפלה וכן בסוף התפלה בין קודם יהיו לרצון בין אחריו יכול לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין צרכיו ממש בין צרכי רבים וי"א דש"ת דומה לשאר ברכות לענין זה דבאמצע אסור לשאול בלשון רבים. :

טעה או דילג להיכן יחזיר? אם דילג או טעה בברכה אחת מהאמצעיות אינו צריך לחזור אלא לראש הברכה שטעה או שדילג ומשם ואילך יחזור על הסדר ואפילו אם לא נזכר עד אחר כמה ברכות צריך לחזור ולומר כולן אחריה ואם נזכר בטעותו בעוד שהוא עומד עדיין בהברכה יחזור למקום שטעה לכד. וה"מ בשוגג דבמיד צריך לחזור לתחלת י"ח. :

ש"ץ ששכח לומר ענינו מה יעשה? שליח צבור שגמר גואל ישראל ושכח ולא אמר עננו לא יחזור אפילו אם עדיין לא גמר רק רפאנו ואם חזר ברכה לבטלה היא אלא יאמר עננו בשומע תפלה כיחיד ולא יחתמנה בברכה רק בשומע תפלה ואם שכח גם בש"ת אפילו נזכר קודם שהתחיל רצה שוב לא יאמר אלא יאמרנה בשלום קודם אלהי נצור ובלא חתימה. ואם נזכר קודם שחתם ברכת רפאנו אפילו אם אמר ברוך אתה הוהאל ולא אמר עדיין השם חוזר ואומר עננו עם חתימה ואח"ז חוזר ואומר ברכת רפאנו. וכל זה בש"ץ שמקום קביעתו לומר עננו הוא בין

דיני הרוצה להוסיף בברכות - סי' קי"ט

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
להוסיף בברכות האמצעיות מעין הברכה	אם רצה יתחיל בברכה ואח"כ יוסיף (רמ"א א')	דצריך לעשות עיקר ממטבע שטבעו חכמים והבקשה שמוסף תהיה טפלה (מ"ב ג')	לא יוסיף ואח"כ יתחיל הברכה (רמ"א א')	שלא תהיה ההוספה עיקר (מ"ב ג')
כשמחיל ואח"כ מוסיף מענין הברכה	יקדים מאמר שלם כאתה חונן לאדם דעת (מ"ב ג')	להקדים במאמר שלם קודם שמוסף (מ"ב ג')	לא יתחיל בתיבת אתה לבד (מ"ב ג')	שאינו חשוב באמצע הברכה
הבקשה שרוצה להוסיף בהברכות האמצעיות מעין הברכה	בכגון דהו"ל חולה או אם צריך לפרנסה (מ"ב א')	דיכול להוסיף מעין אותו ברכה	לא יבקש שלא יחלה אם אינו חולה או שלא יחסר לחמו לבד בשומע תפילה (מ"ב א')	דאינו רשאי לבקש על העתיד בהברכות האמצעיות לבד בשומע תפילה (מ"ב א')
המבקש רחמים עליו או על חבירו	בעי לפרושי מלי כדקא יאות - וכשחבירו אינו לפניו צריך להזכיר שמו (מ"ב ב')	בוזהר פ' וישלח הצילני נא - לפרושי מלי (מ"ב ב')	קשחבירו לפניו אין צריך להזכיר שמו (מ"ב ב')	שנאמר א-ל נא רפה נא לה ולא הזכיר שם מרים (מ"ב ב')
לשאול כל צרכיו בהברכות האמצעיות	בשומע תפילה (ש"ע א')	שכוללת כל הבקשות (ש"ע א')	בכל ברכות האמצעיות לבד משומע תפילה (ש"ע א')	דאינו ברכה כוללת צריך לבקש רק מעין אותו הברכה (ש"ע א')
התפילות שיאמר בשומע תפילה	טוב להתוודות ויאמר חטאתי ... ולשאול על מזונות וכשיש לו עון חדש יזכירו בהתפלה הקודמת ויאמר התפלה בהכנה ועי"פ בקול בוכים ויקבל עליו שלא לעשות עוד (מ"ב ד')	דשומע תפלה כוללת כל הבקשות יכול לשאול אפילו שלא יחסר מזונו (ש"ע א')	לא יאמר התפלת וודי בלי הכנה (מ"ב ד')	דאין המקטריגים יקטרגו עליו מלמעלה (מ"ב ד')
כשמוסיף בברכה מעין אותה ברכה בשביל כל ישראל או בשביל רבים	יאמר בלשון רבים - ויוסף בסוף ברכה קודם ברוך אתה ואפשר אפילו אחר ברוך אתה (ש"ע א')	כיון דאמרה בשביל רבים - דאפשר דחשוב כ"כ סוף ברכה (מ"ב ו' ז')	ולא בלשון יחיד - ולא יוסיף באמצע הברכה (ש"ע א')	דאמרה בשביל רבים - דנראה כמוסיף על המטבע שטבעו חכמים כשאמרה בלשון רבים (מ"ב ו' ח')
להוסיף בברכות כשמתפלל ביציבור	מוסיף אפילו באמצע הברכה (מ"ב ח')	שאינו נראה כמוסיף על המטבע שתקנו חכמים		
כשמוסיף לשאול צרכיו ממש	יכול לשאול אפילו באמצע הברכה בלשון יחיד (ש"ע א')	דהשואל לפי שעה אינו נראה כמוסיף על המטבע שטבעו חכמים (מ"ב ט')	לא ישאול בלשון רבים (ש"ע א')	דבלשון רבים אפילו שואל לפי שעה נראה כמוסיף על מטבע שטבעו חכמים (מ"ב ט')
לשאול בברכת שומע תפילה	למחבר שראל בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין צרכיו בין צרכי רבים (ש"ע א')	דברכות שומע תפלה כולל כל בקשות (ש"ע א')	להב"ח לרבינו יונה באמצע אסור לשאול בלשון רבים (מ"ב י')	דס"ל דלדין זה דומה לשאר ברכות (מ"ב י')
לשאול בסוף תפילה קודם יהיו לרצון	יכל לשאול בין בלשון יחיד בין בלשון רבים בין צרכיו בין צרכי רבים (ש"ע א')	דלא חמור קודם יהיו לרצון משומע תפילה (סי' קכ"ב מ"ב ז')	לכתחילה אין נכון לומר תחנונים קודם יהיו לרצון (סי' קכ"ב ש"ע ב')	דכיון דתקנו חכמים יהיו לרצון חשוב בכלל תפילה (ש"ע הרב סי' קכ"ב)
להאריך כשמוסיף בברכה לצורך יחיד	ליחיד שרבים צריכים לתורתו - אן לאחר תפלתו קודם יהיו לרצון (מ"ב י"ב)	דחשוב כרבים דמותו להאריך - דמותו להאריך בה בכל גונו (מ"ב י"ב)	י"א שלא יאריך אפילו בשומע תפילה וכ"ש בשאר ברכות (ש"ע ב' מ"ב י"ב)	שטוב יותר לקבוע תפילותיו על הענינים הצריכים לומר אחר שסיים שמו"ע שאם יצטרך לענות קדיש או קרושה (סי' קכ"א מ"ב ח')
דילג או טעה באחת מהברכות האמצעיות בדברים שצריך לחזור מנמת זה	דילג או טעה במיד יחזור לראש שמו"ע - ובשוגג יחזור לראש אותו הברכה ויאמר משם על הסדר (ש"ע ג' מ"ב י"ג)	שהברכות האמצעיות לא חשוב כאחת	בשוגג לא יחזור לראש שמו"ע - ולא יאמר רק אותה ברכה - ובמזכר בטעונו כשעומד באותו יחזור למקום שטעה ולא לראש הברכה (ש"ע ג' מ"ב י"ג י"ד)	דאין סדר לברכות האמצעיות - שלא ישנה הסדר הברכות שסמכו האב"ה על מקראות (מ"ב ט"ו)
ש"צ ששכח לומר ענינו אחר ברכת ראה נא	עד שלא גמר ברוך אתה ברכת רפאינו אומר ענינו עם החתימה, ומשגמר ברכת רפאינו אמרה בשומע תפלה. ומשגמר שומע תפלה אומר קחם אלוקי נגור (ש"ע ד' מ"ב י"ט)	דברכה בפני עצמו אין לבטלה ועך שלא אמר השם אינו ברכה לבטלה - עכ"פ כיחיד המתפלל שאמרה בשומע תפילה (מ"ב ט"ז)	לא יחזור אחר שגמר ברכת רפאינו לרפאינו - ואחר ששומע תפילה יחזור לשומע תפילה (ש"ע ד' מ"ב י"ט)	שלא יצטרך לומר אח"כ ברכת רפאינו פעם שני שלא לצורך - כיון כל דבר שאינו חוזר בשבילו (מ"ב ט"ז)
יחיד ששכח לומר ענינו בשומע תפילה	עד שלא סיים ברכת שומע תפילה חזר לאמרה (מ"ב ט"ז)	דכל זמן שלא אמר השם ליכא ברכה לבטלה (מ"ב ט"ז)	אם סיים שומע תפילה אין צריך לחזור (מ"ב ט"ז)	דדבר הכלול תוך הברכה וסיים הקברא איכא בחזרתו ברכה לבטלה (מ"ב ט"ז)
שכח ואמר ענינו קודם ראה נא	למ"א צריך לומר ענינו פעם אחרת אחר ראה נא (מ"ב י"ז)	דלא אמרה במקומה וסדר הברכות מעבך (ש"ע הרב ו')	לפרמ"ג צ"ע ולמ"ג לא יחזור לומר ענינו אחר ראה נא - ואם רוצה אמרה פעם אחרת בשומע תפילה (מ"ב י"ז)	כיחיד (מ"ב י"ז)



אימתי עונים ברוך הוא וברוך שמו? על כל ברכה שאדם שומע בכל מקום אומר ברוך הוא וברוך שמו. ואם הוא עומד במקום שאינו רשאי להפסיק כגון בפסד"ז וכ"ש בברכת ק"ש אפילו בין הפרקים אסור לאמרו וכן אם שמע ברכה שחייב בו והוא מתכוין לצאת ע"י המברך כברכת שופר ומגילה וקידוש וכה"ג אין לענות ב"ה וב"ש ובדיעבד אין להחמיר בזה. ובכרות שחתימתן קצר רק כב' תיבות מהנכון לש"ץ לזוהר אז שלא למהר כ"כ לחתום תיכף את הברכה אלא לשהות מעט כדי שכל העונים ישמעו איזה ברכה מסיים אח"כ וגם יהיו יכולים לענות האמן תיכף.:

מה צריכין לכוון באמירת אמן? יענו אמן אחר כל ברכה בין אותם שיצאו ידי תפלה בין אותם שלא יצאו ובכוונה שיכוין כלבו אמת היא הברכה שברוך המברך ואני מאמין בזה וכן יכוין אמן שיהיה מבורך שם ד' שהיה מגן אברהם וכה"ג בכל הברכות. וזהו בברכת הודאה כגון ברוך שאמר וישתבח וגאל ישראל וכה"ג אבל בתפילה צריך שיכוין אמת היא וגם אני מתפלל שיהי רצון שיקויים דבר זה. ובקדיש צריך לכוין על העתיד לבדו שיאמנו דבריו מה שהוא מבקש. העונה אמן אחר ברכת המחזיר לא יאמר ביחד אמן מודים אנחנו לך רק ישאח מעט אחר תיבת אמן. מי שנודמן לו לענות אמן על כ' דברים עונה שני אמנים זה אחר זה ויכוין בכל אמן את הענין על מה הוא עונה וטפי עדיף לומר אמן ואמן.:

מהו אמן הטובה וקטופה? לא יענה אמן חטופה דהיינו כאילו האל"ף נקודה בשו"א וכן בשאר נקודות בשו"ר"ק או בחול"ם רק יקרא האל"ף בקמ"ץ גדול, וכן שלא יחטוף וימהר לענות אותו קודם שיסיים המברך התיבה אחרונה לגמרי. לא יענה אמן קטופה דהיינו שמחסר קריאת הנו"ן ואינו מוציאה כפה שתהא ניכרת גם לא יפסיק באמצע המלה.

מהו אמן יתומה? לא יענה אמן יתומה דהיינו שאם חייב לצאת ברכה זו וש"צ מברך אותה ואינו שומעה אע"פ שידוע איזה ברכה מברך הש"צ לא יענה אחריו אמן. ואם אינו חייב בברכה זו אם אינו יודע באיזה ברכה קאי לא יענה אמן ואם יודע באיזה ברכה קאי מותר לענות בכל הברכות אפילו בחזרת הש"ץ ויש מחמירין בחזרת הש"ץ דאין לענות אפילו יודע באיזה ברכה קאי הש"ץ אם לא שמע סיום הברכה מהש"ץ גופא ויש לחוש לזה לכתחילה אבל בדיעבד אפי' אם לא שמע רק שידע איזה ברכה מסיים הש"ץ יענה אמן. ולא ימתין עם עניית האמן אלא מיד שכלה הברכה יענה אמן ותוך כדי דבור כדיבור דמי ושיעור תוך כ"ד הוא י"א שלשה תיבות וי"א ארבעה תיבות וביותר מזה לא יענה כלל ובצבור עד שכלו רוב הצבור לענות אמן הוא עדיין בכלל הברכה ומותר לכ"א לענות עמהם. ואם הש"ץ מאריך בניגון של ואמרו אמן יאמרו הקהל אמן מיד ודוקא אם מאריך הרבה בניגון. ודוקא לענין קדיש אבל אם הש"ץ מאריך בשאר ברכה כסופה באיזה נגון לא יענה אמן כ"ז שלא סיים את עצם התיבה של הברכה.:

על מי מהעונים אמן צריך הש"ץ להמתין? אם יש קצת מהעונים שמאריכין יותר מדאי א"צ המברך להמתין להם אבל על רוב הצבור מחויב להמתין בכל התפלה שלא להתחיל בברכה שלאחריה עד שיענו אמן וכן בקדיש שלא להתחיל יתברך עד שיענו הרוב איש"ר ומעכב אף דיעבד ואסור שוב לענות אמן עליה מכיון שהתחיל ברכה אחרת. וכ"ז כשהברכה אין חובה על הכל לשמוע אבל אם מוציא הרבים בזה ידי חובתן בין שהוא ש"ץ או שאר מברך צריך להמתין אף על הטועים ומאריכים באמן כדי שישמעו ויצאו י"ח גם הם בהברכות.:

סדר הפסיעות אחר שמו"ע סדר הפסיעות תחלה יפסיע ברגל שמאל פסיעה קטנה ואח"כ יפסיע בשל ימין פסיעה גדולה ואח"כ יפסיע בשמאל באופן שיהיו רגליו שוים ושיעור פסיעות אלו הוא כדי שיתן גודל בצד עקב ולכתחילה לא יפסיע פסיעות גסות יותר מזה. ובפחות משיעור זה אין עליה שם פסיעה כלל ואין להקל אפילו המקום צר ודחוק ויש מקילין במקום הדחק. ודוקא אם האדם העומד אחריו עדיין מתפלל בכל גווניו אין לו לפסוע בתוך ד' אמותיו.:

מי יוכל לצאת בחזרת הש"ץ? לאחר שסיימו הצבור תפלתן יחזור ש"צ התפלה שאם יש מי שאינו יודע להתפלל יכוין למה שהוא אומר ויוצא בו וצריך אותו שיוצא בתפלת ש"צ לכוין לכל מה שאומר ש"צ מראש ועד סוף ואינו מפסיק אפילו אם שמע מאחרים בתוך כך איזה קדושה או ברכו וכ"ש דאסור לענות ברוך הוא וב"ש אבל אמן על כל ברכה צריך לענות ופוסע ג' פסיעות לאחריו כאדם שמתפלל לעצמו. והבקי אינו יוצא אפילו בדיעבד בתפלת הש"ץ ואפילו בשאינו בקי אינו יוצא כ"א ביש עשרה בכה"נ. וצריך שיבין בלשה"ק אבל המתפלל בעצמו בלשה"ק אפילו אם אינו מבין הלשון יצא ועכ"פ ברכת אבות יראה להבין מה שהוא אומר.:

האם מותר להתפלל חזרת הש"ץ אם לא התפלל מקודם בלחש? ש"צ שנכנס לכה"נ ומצא צבור שהתפללו בלחש והוא צריך לעמוד לפני התיבה לאלתר יורד לפני התיבה ומתפלל בקול רם לצבור וא"צ לחזור ולהתפלל בלחש וכן אם הוא שעת הדחק כגון שירא שיעבור זמן התפלה יוכל להתפלל מיד בקול רם והצבור מתפללין עמו מלה במלה בלחש עד לאחר האל הקדוש וטוב שיהיה אחד לכל הפחות שיענה אמן אחר ברכת הש"ץ ואם השעה דחוקה ביותר די כמה שהתינוקות יענו אמן או יזמינו לאחד שכבר התפלל שיענה אמן אם אפשר להם בקלות וא"ל אין להקפיד ע"ז כלל, ואם אין השעה דחוקה כ"כ לא יתחילו הצבור רק לאחר שאמר הש"ץ האל הקדוש ובלא שעת הדחק אין לעשות כן כלל רק יתפלל בלחש קודם חזרת הש"ץ. אם הש"ץ התפלל כבר בלחש שנודמן לו להתפלל חזרת הש"ץ בשביל צבור אחר לא יתפלל בלחש פעם שנית.:

על מי צריכין להמתין בחזרת הש"ץ? קהל שהתפללו וכולם בקיאים בתפלה אע"כ ירד ש"צ וחזור להתפלל. ואם יש יחידים בקהל מאריכין בתפלתן אין לש"צ להמתין עליהם אפי' היו חשובי העיר ועכשיו נהגו שהש"ץ ממתין עד שיסיים האב"ד את תפלתו ואם אין אב"ד בעיר ימתינו על המתפלל מלה במלה אבל כשמאריך אין להמתין עליו. ומי שצריך להאריך וירא שיתלוצצו עליו יכול לילך לאחוריו בשעה שמתחיל הש"ץ אע"פ שעדיין לא גמר תפלתו ויחזור למקומו ויגמור. וכן אם היה מנין בכה"נ אין להמתין על אדם חשוב או גדול שעדיין לא בא וכהיום נתפשט המנהג להמתין על אב"ד ומ"מ לא יאחרו זמן ק"ש ותפלה בשביל זה ויש לו להרב להקדים עצמו לבוא לבי"ה קודם כדי שלא ימתינו עליו.:

מה צריכין לעשות בעת חזרת הש"ץ? כשש"צ חוזר התפלה הקהל יש להם לשתוק ולכוין לברכות שמברך החזן ולענות אמן ואפי' למגנט עמו איזה תיבות מאמצעו ג"כ אין נכון, ויש לזוהר מלומר תחנונים או ללמוד בעת חזרת הש"ץ אפילו אם מכוונים לסוף הברכה לענות אמן כראוי, ואם אין ט' מכוונים לברכותיו קרוב להיות ברכותיו לבטלה ואם יודע שא' מהמנין אינו שומע חזרת הש"ץ כראוי טוב שיתנה הש"ץ כינו לבין עצמו בחזרת התפילה שא"ל יענו תשעה אמן אחריו ויכוננו לברכותיו שיהא התפילה היא בתורת נדבה. וצריך לעמוד כשחזור הש"צ התפלה ובתוך ד"א לש"ץ אסור לישוב בעת חזרת הש"ץ.:

האם נכון כשא' מהעשרה עדיין לא התפלל שיעבור לפני התיבה לחזרת הש"ץ כדי שיהיה מ' עונים?
הגב בענינך...
Sponsored By: DollarPhone
זכות הלימוד

הבנת דיומא
כל הזכויות שמורות
ללימוד שלחן ערוך אר"ז
ע"ש משנה ברורה
© מחברת המגילת

דפי שיעורים וטיבלאות

משנה ברורה

מן סימן קכג סעיף ג
עד סימן קכד סעיף י

כ"ו כסלו

■ מוזכר שיגה אחת ■

1 800 466-7593

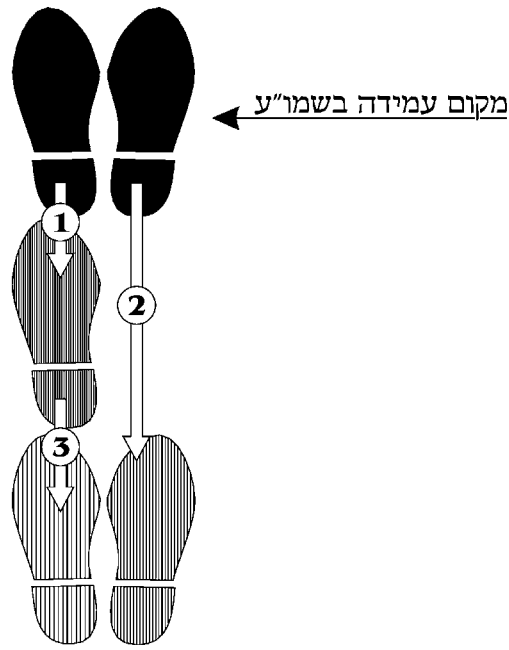
www.HilchusDiyoma.org

כל הזכויות שמורות
ואסור להעתיקם בלי רשות
© מהגות המפעל



סימן קכ"ג שו"ע סעיף ג'
כשפוסע, עוקר רגל שמאל תחלה;
ושיעור פסיעות אלו, לכל הפחות, הוא
כדי שיתן גודל בצד עקב.

מ"ב ס"ק ו"ג
והנה סדר הג' פסיעות אלו הוא תחלה
יפסיע ברגל שמאל פסיעה קטנה ואח"כ
יפסי בשל ימין פסיעה גדולה ואח"כ
יפסיע בשמאל באופן שיהיו רגליו שוים.



דיני הנהגת שליח ציבור בי"ח ברכות ודין עניית אמן - סימן קכ"ד - ח"א

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
לצאת התפלה למי שאינו יודע להתפלל ע"י לשמוע ולכוון לצאת מהש"צ בהחזרת הש"צ	יענה אמן על כל ברכה - ופוסט ג' פסיעות לאחוריו - וצריך שיכין לשון	דאמן שייר לתפלה - כאדם המתפלל במחשבתו (מ"ב ב' ג' שו"ע הרב ב')	לא יפסוק ולא ישיח באמצע ואינו יוצא אם אין עשרה או אינו מביין לשון הקודש ולא יענה ברוך הוא וברוך שמו כשיצא ע"י הש"צ (מ"ב ב' ג')	כדי לצאת מהש"צ - דאין הש"צ מוציא בפחות מ"י - דאין אומרים ברוך הוא וברוך שמו במקום שאסור להפסיק שם (שו"ע הרב ב')
לצאת תפילה ע"י הש"צ בכלל	מי שאינו בקי שאינו יודע להתפלל בעצמו (או אם כבר התפלל וטעה) (שו"ע א')	דבשבילו נתקן	מי שבקי (מ"ב א')	דאינו יוצא אפילו דייעבד (מ"ב א')
לצאת שמו"ע כשאינו מביין לשון הקודש	כשמתפלל בעצמו יצא ועכ"פ יראה להביין מה שאומר בברכת אבות (מ"ב ב')		כשיצא ע"י הש"צ ע"י שמיעה אפילו אינו בקי שאינו יכול להתפלל בעצמו (מ"ב ב')	דכשאינו מביין אינו מתכוון (שו"ע הרב ב')
התפלל בקול רם לציבור במקום התפלל בלחש	אם בא לביהמ"ד כשהתפללו הציבור בלחש ואין להם מי שיוכל להתפלל לפני העמוד או בשעת הדחק כגון שירא שיעבור הזמן (שו"ע ב')	דלא חשוב מקטני אמנה או משמיע קולו בתפלתו כיון דעושה בשעת הדחק (מ"ב ה')	שלא בשעת הדחק או יש להם מי שיתפלל לפני העמוד (מ"ב ד' ה')	דעיקר התקנה היתה מדינא להתפלל מתחילה בלחש ואח"כ בקול רם (מ"ב ו')
התפלל הש"צ עם הציבור בשעת הדחק	אם ירא שיעבור הזמן תפלה יתחילו יחד והציבור יאמרו יחד מילה במילה עם הש"צ עד אחר הא"ל הקודש (רמ"א א')	דאחר זמן שחרית אין שבר תפילה בזמנה ואחר מנחה עבר הזמן (מ"ב ז')	אם אין השעה דחוקה כ"כ לא יתחילו הציבור רק אחר הא"ל הקודש (מ"ב ח')	דהכי עדיף מלהתחיל יחד
בשעת הדחק כשהציבור מתפלל עם הש"צ שיהיה אחד לכל הפתוח עונה	כשאין השעה דחוק כ"כ ישארו אחד שיענה אמן על הש"צ או אם אפשר בקלות שהתנוקות יענו או יזמנו אחד שכבר התפלל (מ"ב י')	כדי שעכ"פ אחד יענו אמן (רמ"א ב')	כשהשעה דחוק כ"כ שיראים שיעבור הזמן יתפללו כולם יחד - ואין להקפיד כ"כ שיענה אחד (מ"ב י')	שלא יעבור הזמן תפלה - שגם הש"צ מתפלל הפעם ראשון (מ"ב י')
ליחוש לתשעה עונים שיענו לברכה הש"צ	כשחזר הש"צ השמו"ע אחר שכבר התפלל בלחש (מ"ב י')	דכשמתפלל רק בשביל תקנת חז"ל א"כ כשלא תשעה עונים קרוב שברכותיו לבטלה (מ"ב י')	כשהש"צ גם מתפלל בעצמו התפלה בלחש בקול רם (מ"ב י')	אין חשש ברכותיו לבטלה שהרי מתפלל בשביל עצמו ג"כ (מ"ב י')
קהל שהתפלל וכולם בקיאים בתפלה לחזור הש"צ השמו"ע	אע"פ ירד שליח ציבור להתפלל (שו"ע ג')	כדי לקיים התקנת חכמים שתקנו לחזור שמה יהיה פעם מי שאינו בקי להתפלל (מ"ב ג')	לא ימתין על המאריך אפילו על המאריך בתפלתו אפילו הם חשבו העיר (רמ"א ג')	מפני טורח הציבור (מ"ב י"ג)
הש"צ ימתין לחזור השמו"ע	נוהגו שממתין שיסיים האב ב"ד תפלתו (מ"ב י"ג)	שרוב אנשים מתפללים במרוצה שלא כדיון והמתפלל מילה במילה לא יוכל לומר קדושה עם הציבור (מ"ב י"ג)	לא ימתין על המאריך אפילו על האב ב"ד המאריך (מ"ב י"ג)	מפני טורח הציבור וכן עשה ר"ע מקצר ועולה (מ"ב י"ג)
הצריך האריך בתפלתו לילך לאחוריו בשעה שמתחיל הש"צ קודם שסיים תפלתו	אם ירא שיתלוצצו עליו וכוונתו לשם שמים ויחזור למקומו לגמור תפלתו (מ"ב י"ג)	דהמנהג לקבוע ללמוד אח"כ עם האב ב"ד ואם יתפללו קודם ילכו כל אחד לדרכו ויתגמלו מלימודם וקביעת עתים לתורה שאחר התפילה ענין נור - שלא ימתין עליו (מ"ב ט"ז)	לא יגמור תפלתו כשהולך ממקומו באמצע תפלתו (מ"ב י"ג)	
הציבור ימתין להתפלל	נתפשט המנהג להמתין על האב ב"ד - הרב יש לו להקדים עצמו לביהמ"ד (מ"ב ט')	אם אין תשעה מכוונים לברכותיו קרוב שברכותיו לבטלה ע"כ יחוש כל אדם כאין תשעה וזולתו (שו"ע ד')	כשיש עשרה לא ימתין על אדם חשוב שעדיין לא בא אם לא יגרם לביטול תורה - וג"כ לא ימתין בכל אופן אם יעברו זמן תפלה (רמ"א ג' מ"ב י"ד)	מפני טורח הציבור - שאפילו ביחודי חייב להתפלל שלא יעבור הזמן תפילה (מ"ב י"ג י"ד)
כשהשליח ציבור חוזר התפלה	הקהל ישתקו ויכוונו להברכות שמברך החזן ולענות אמן ולכתחילה יכיון בכל הברכה (שו"ע ד' מ"ב)	דאם אין תשעה מכוונים לברכותיו קרוב שברכותיו לבטלה ע"כ יחוש כל אדם כאין תשעה וזולתו (שו"ע ד')	אסור לומר עם הש"צ כל הברכות - ואפילו למנוקט איזה תיבות מאמצעו אין נכון - וכ"ש לא יגבה קולו לומר עם הש"צ (מ"ב ט"ז)	דברכותו לבטלה - שיש ליוש משום שגרא דלשנא יוצא מברכה מפיו - דהוה כיהרא וקלות ראש (מ"ב ט"ז)
בשעת חזרת הש"צ	הקהל ישתקו ויכוונו להברכות שמברך החזן ולענות אמן ולכתחילה יכיון בכל הברכה (שו"ע ד' מ"ב)	דאם אין תשעה מכוונים לברכותיו קרוב שברכותיו לבטלה ע"כ יחוש כל אדם כאין תשעה וזולתו (שו"ע ד')	לא יאמר תחנונים או ללמוד אפילו מכוון בסוף הברכה לענות אמן (מ"ב י"ז)	דאם הלומדים יפנו ללמודם העמי הארצים ילמדו מהם שלא להזין להש"צ ויעסקו בשיחה בטילה ונמצא מחטיא את הרבים (מ"ב י"ז)
להצרף תשעה עונים המשיח בחזרת הש"צ	נוהגים לצרף אפילו מי שידעין בו שמשח ואינו שומע חזרת הש"צ כראוי (מ"ב י"ט)	טוב שהש"צ יתנה שאם לא יענו תשעה אמן אחריו ויכוונו לברכותיו לא יעלה התפלה לשם חובה רק בתורת נדבה (מ"ב י"ט)	טוב שהש"צ יתנה שאם לא יענו תשעה אמן אחריו ויכוונו לברכותיו לא יעלה התפלה לשם חובה רק בתורת נדבה (מ"ב י"ט)	שלא יהיה ברכותיו קרוב להיות לבטלה
לעמוד בשעת חזרת הש"צ	י"א שכל העם יעמדו (רמ"א ד')	כיון דמכוונים לשמוע מהש"צ ושומע כעונה הו"ל כאילו מתפללים בעצמם (מ"ב כ')	לא ישב וישיח - ובתוך ד"א של הש"צ אסור מדינא לישב (מ"ב כ')	שיש לשתוק ולכיון לברכות מהש"צ - דאסור לישב בתוך ד"א של המתפלל
לאמר ברוב הוא וברוך שמו	אומר על כל ברכה ששומע בכל מקום (שו"ע ה')	רמז כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלקינו ומכ"ש מזכר צדיק לברכה (מ"ב כ')	לא יאמר אם עומד במקום שאינו רשאי להפסיק כגון פסוקי דזמרה וכ"ש בקר"ש (מ"ב כ"א)	דאינו אלא מנהג ולא תיקון חכמים (שו"ע הרב ח')
לאמר ברוך הוא וברוך שמו שמועה	למ"ב בדיעבד אם אמר יצא (מ"ב כ"א)		לא יענה ברוך הוא וברוך שמו ולח"א צ"ע אפילו בדיעבד אם יצא (מ"ב כ"א)	דשומע כעונה וכמאן דמברך בעצמו והוי הפסק בלחש (מ"ב כ"א)
הש"צ יזהר שלא למחר לחתום הברכה	הברכות שחתמתן קצר כשני תיבות (מ"ב כ"ב)	שכל העם ישמעו איזה ברכה מסיים ולענות אמן (מ"ב כ"ב)	בברכות אריכות (מ"ב כ"ב)	דממילא ישמעו הסוף ברכה (מ"ב כ"ב)
לענות אמן אחר ברכות ששומע	יענה אפילו יצא בשמיעה - וילמד בניו הקטנים שיענו אמן (שו"ע ד' רמ"א ז')	דלא חשוב עונה אחר ברכת עצמו כשאנו אומר הברכה - דמ"ד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעונה"ב (מ"ב כ"ג רמ"א ז')	לא יענה אמן ויאמר מודים אנחנו יחד בלי להשהות אחר ברכת המחזיר שכניתו לציון וכדומה (מ"ב כ"ה)	דאמן קאי על הברכה ומודים ענין בפני עצמו (מ"ב כ"ה)
לכוון כשעונה אמן	בברכת הדואה דאמת הברכה שברך המברך יכוון גם על מה שברך ובתפלה יכוון שמתפלל גם שיקיים הדבר ובקדיש	דאמן לשון האמנת דברים וכשיאמנו דבריו	לא ישיח ולא יאמר רק במוציא בשפתיו ולבו כל עמו ולא יהרהר אפילו בד"ת בשעת קדיש	דצריך לכוון הרבה בעניית הקדיש (סי' נ"ז מ"ב א')

הטבלאות אלו הם בפיורש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכים לעיין בפנים המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיאילא בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל



כל הזכויות שמורות
המוסד למחקר חז"ל ויהדות
© מהדורת המפעל

דיני הנהגת שליח ציבור בי"ח ברכות ודין עניית אמן - סימן קכ"ד - ח"ב

האופן / הדין	יעשה	הטעם	לא יעשה	הטעם
לענות ב' פעמים אמן על שני דברים	עונה ב' פעמים אמן זה אחר זה ויכוון בכל אמן על הענין שעונה (מ"ב כ"ה)	דכל אמן על דבר אחר (מ"ב כ"ה)	עדיף לומר אמן ואמן (מ"ב כ"ה)	שלא יראה כב"פ אמן על ברכה אחד דלרמ"א בכלל שמע שמע (סימן ס"א מ"ב כ"ח)
להשיח שיחת חולין בשעת חזרת הש"צ	גורמים על השח בחזרת הש"צ - ויש למנות אנשים ידועים להשגיח ע"ז (ש"ע ז' מ"ב כ"ז)	דהוא חוטא וגדול עונו מנשוא וא"י לאנשים המשיחים בעת התפילה דכמה בית הכנסת נחרבו בשביל עון זה (ש"ע ז' מ"ב כ"ז)	לא ישיח שיחת חולין בשעה שהש"צ חוזר התפלה אפילו אם יזהר בסוף כל ברכה לכוון לענות אמן (מ"ב כ"ז)	דמראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל (ש"ע הרב י')
לשמוע חזרת הש"צ מתוך הסיוד	יש מהחרידים אל דבר ד' שמשמין הסודר בפניהם בשעת חזרת הש"צ ועיניהם ולבם שם (מ"ב כ"ז)	שלא יראו חוצה ולכוון על כל מילה ומילה (מ"ב כ"ז)	י"א דאין למחות על אנשים מכוונים בסוף כל ברכה לענות כראוי (באה"ט ז')	דס"ל כיון דמכוון בסוף כל ברכה
להביא הקטנים לבית הכנסת	צריך שיחנכם שיעמדו באימה ויראה - וילמדם שיענו אמן - וצריך להשגיח על בגדיהם וסנדליהם שיהיו נקיים (רמ"א ז' מ"ב ח')	להרגיל לזה - דמיד שהתינוק עונה אמן וש לו חלק לעולם הבא - שלא יכשלו להתפלל בתוך הדי"א (רמ"א ז' מ"ב ח')	הקטנים ביותר הרצים ושבים בבחי"כ בשחוק מוטב שלא להביאם (מ"ב ח')	דהרגל נעשה טבע וגם מטרידים להציבור בתפלתם (מ"ב ח')
ידגש באופן אמירת אמן (אמן חטופה)	יקרא האל"ף בקמ"ץ גדול וידגש הגו"ן (ש"ע ח' מ"ב כ"ט)	שלא יענה אמן חטופה או אמן קטופה (ש"ע ח')	לא יחטוף האל"ף כאלו נקוד בחטף או בשור"ק אן בחולם ולא יפסוק באמצע המילה (ש"ע ח' מ"ב כ"ט)	דאו אין משמעות פירושו לשון האמנת דברים (מ"ב כ"ט)
להזהר שהאמן יענה אחר שנגמר הברכה (אמן חטופה)	ימתין עד שיסיים הש"צ כל תיבה אחרונה לגמרי (מ"ב ל')	כדי לענות אחריו אחר שנגמר הברכה	לא יחטוף למחר לענות קודם שיסיים המברך (ש"ע ח')	דבכלל לא יענה אמן חטופה (ש"ע ח')
לענות אמן כשאינו יודע על איזה ברכה עונה (אמן יתומה)	להמחר מותר לענות אם אין עליו חיוב בעצמות הברכה אפילו כשמצוה עליו לשמוע אותה (ברכה ש"ע ח')	דס"ל דברכה דאינו חיוב בה אינו בכלל אמן יתומה	לא יענה למחר על ברכה שחיוב בה ולרמ"א בכל ברכה שאינו יודע על איזה ברכה עונה (ש"ע ח')	דמקרי אמן יתומה (ש"ע ח')
לענות אמן בחזרת הש"צ כשאינו שומע הברכה ויודע איזה ברכה לרמ"א	בדעבר אינו מעכב ויכול לענות אמן (מ"ב ל"ג)	דכיון דכבר התפללו לא חשוב ברכה שחיוב בה (מ"ב ל"ג)	יש מחמירין שלא לענות ולכתחילה יזהר לשמוע מפי הש"צ (מ"ב ל"ג)	דכיון דתיקון רבנן שיחזור התפלה כאילו מחויבים וע"כ לכתחילה יזהר לשמוע וגם איכא מצוה לכוון לשמוע הש"צ (מ"ב ל"ג)
לענות האמן מיד כשכלה המברך הברכה (אמן יתומה)	תוך כדי דיבור י"א ג' תיבות וי"א ד' תיבות - וביציבור עד שכלו רוב הציבור לענות אמן מותר לכל אחר לענות (מ"ב ל"ד)	דקו"ל דעד דכלו רוב הציבור עדיין בכלל הברכה (מ"ב ל"ד)	יותר מתוך כדי דיבור לא יענה (מ"ב ל"ד)	דבכלל אמן יתומה (מ"ב ל"ד)
לענות אמן מיד כשמאריך הש"צ בניגון	אם מאריך הרבה באמרו אמן של קדיש (מ"ב ל"ה)	דהניגון הוא הפסק וכבר כלה עצם הבקשה אחר בזמן קריב או אחר דאמירין בעלמא (מ"ב ל"ה)	בשאר ברכות לא יענה כל זמן שלא סיים את עצם התיבה של הברכה (מ"ב ל"ה)	דעדיין לא נגמר הברכה (מ"ב ל"ה)
לא לענות אמן קצרה	אריך באמן כדי שיוכל לומר א-ל-מלך נאמן (ש"ע ח')	דזהו פירושו של אמן ג"כ הראשי תיבות של אמן (מ"ב ל"ו)	לא יאריך יותר מדאי (ש"ע ח')	שאין קריאת התיבה נשמע כשמאריך יותר מדאי (ש"ע ח')
להמתין להתחיל לברך על העונים המאריכים יותר מדאי	אם רוב הציבור עדיין עונים חיוב להמתין בין בשמו"ע בין בקדיש - או אם מוציא הרבים או אחרים (מ"ב ל"ז ל"ח)	דכיון שהתחיל שהתחיל שלאחריה אסור לענות אמן כדי שישמעו ויצאו חובתם בהברכות (מ"ב ל"ז ל"ח)	א"צ אם אין חובה על הכל לשמוע אותה הברכה ורוב ציבור כבר נגמר לענות (ש"ע ט' מ"ב ל"ז ל"ח)	דהמאריכים באמן טועים הם (מ"ב ל"ה)
לצאת מהש"צ אפי' הבקי אם שבח משמו"ע דבר שצריך לחזור בשבילו	כיון דעתו לשמו"ע שהש"צ מראש ועד סוף כמתפלל בעצמו ופוסע ג' פסיעות ג"כ (ש"ע י')	דכיון דכבר התפלל אלא ששבח מלחזקת הש"צ מוציא אפילו הבקי (ש"ע י')	לא יפסיק ולא ישיח באמצע - וי"א דמוטב שיתפלל בעצמו - ואם הש"צ מבליע המילות מדינא אסור לסמוך על הש"צ (ש"ע י' מ"ב מ')	דמותר לברך על הש"צ (מ"ב מ')
האמירת מודים להש"צ	הש"צ צריך עכ"פ לאומרו בקול שיוכל לשמוע עשרה בני אדם העודים סביבו (מ"ב מ"א)	דאף דנוהגים שהציבור אומר או מודים דרבנן מ"מ תפלת הש"צ נתקן להוציא מי שאינו בקי (מ"ב מ"א)	לא יאומרו בלחש (מ"ב מ"א)	דלא יכלו הציבור לצאת ע"י תפלתו (מ"ב מ"א)
האמירת מודים להמתכות לצאת מהש"צ	יכוון לשמוע מהש"צ - ואם אינו שומע אפשר דיכול לומר איזה תיבות בלחש (מ"ב מ"א שע"צ מ"ז)	כאילו מתפלל השמו"ע בעצמו - כדיון מגילה שיכול לומר איזה תיבות בלחש (מ"ב מ"א שע"צ מ"ז)	לא יאמר או המודים דרבנן (מ"ב מ"א)	דנתקן להציבור שעדיין התפללו בלחש
לענות אמן אחר תכ"ד של סיים המברך כשעדיין לענות הציבור עונים או אח"כ	למחר ורמ"א עונה אמן עד שלא כלתה עניית אמן מפי רוב הציבור ולט"ז אפילו כלל כל הציבור לענות מותר לענות תיבה אחריהם (ש"ע י"א)	דעניית אמן ג"כ בכלל הברכה וכמו שגומרין העצם הברכה (מ"ב מ"ב)	למחר לא יענה אם כלתה אמן מפי רוב הציבור (ש"ע י"א)	דחשוב ככבר נגמר הברכה (מ"ב מ"ב)
לענות אמן אחר תכ"ד של סיים המברך כשעדיין אחד עונה אמן אחריו	אם רק אחד עונה (מ"ב מ"ה)	דכיון דאין ציבור נגדו עדיין לא חשוב נגמר הברכה (מ"ב מ"ה)	אם יש ציבור נגד שכבר נגמרו לענות (מ"ב מ"ב)	דע"י הרוב נגדו חשוב כנגמר הברכה (מ"ב מ"ב)
להגביה קולו כשעונה אמן או ברכו או ברכת היומון	אם כוונתו לזרוז העם שיענו ג"כ מותר אפילו להרים קולו יותר מהב"ר (מ"ב מ"ז)	דכיון דאין ציבור נגדו עדיין לא חשוב נגמר הברכה (מ"ב מ"ז)	לא יגביה קולו יותר מהב"ר (ש"ע י"ב)	דכתיב גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדיו (מ"ב מ"ז)
לענות אמן אחר קטן או שוטה או על נשים בברכת מ"ע שהזמן גרמא	אחר קטן בני חינוך צריך לענות וכמ"כ על נשים יכול לענות אמן (מ"ב מ"ז)	דהם בכלל בר מצוה (מ"ב מ"ז)	אחר שוטה לא יענה (מ"ב מ"ז)	דלאו בר מצוה כלל (מ"ב מ"ז)
לענות אמן אחר חרש	על חרש המדבר (מ"ב מ"ז)	דחייב במצות (מ"ב מ"ז)	שאינו מדבר (מ"ב מ"ז)	דבכלל שוטה (מ"ב מ"ז)

הטבלאות אלו הם בפרוש לא לפסוק מזה הלכה למעשה, ולא נעשה רק להקל על הלומד בשעת לימודו ולחזור עליו בקצרה, ולהלכה למעשה צריכים לעיין במנין המשנה ברורה, לומד נכבד! - הגנו בה להבהיר שהטבלאות אלו נעשו כפי הבנתנו בדברי המשנה ברורה, - ואם דעת הלומד נוטה אחרת ורואה איזה שגיאה בהטבלאות, - או שיש לו איזה הארה או הערה, נא שיואל בטובו להודיענו מזה, ולזכות את הרבים, ואי"ה במהדורא הבא יתוקן כהלכתו. הגהות אלו יתקבלו ע"י הפעק"ס בכל הכבוד, הנהלת המפעל



כל הזכויות שמורות
האוסף למערכת מ"ז ירושלים
© שנת ה'תשס"ג

הברכות וכשמזכירין אותו יודע לחזור למקומו אין מסלקין אותו אלא שוהין עד שיזכירו אותו וכשזכר חזר למקום שטעה אבל אם דילג ברכת המלשינים מסלקין אותו מיד אפילו אם היה מוחזק עד עתה לכשר וצדיק ומ"מ אין מסלקין אותו מש"ץ משום פ"א כיון שיש לומר שטעה. ודוקא בשדילג כולה אבל אם דילג ראש הברכה וסיים התימתה אין מסלקים אותו וכן אם לא רצה לומר לכופרים אלא ולמלשינים אין מסלקין אותו, ואם התחיל בה וטעה אפילו שהא בינתים הרבה ולא היה יכול להזכר אין מסלקין אותו. ואם הזיד ודילג אפילו בשאר ברכות מסלקין מיד. ואם השמיט ברכת מחיה המתים וברכת בונה ירושלים אפילו אם התחיל מסלקין אותו ויש שחולקין ע"ז. ואם אנו יודעין שהוא כופר בתחיית המתים או אינו מאמין בהגאולה וכ"ש אם אינו מאמין בתורה או בגמול ועונש אסור להניחו להיות ש"ץ ואם עמד בחזקה אין עונין אמן אחריו. :

ש"ץ שטעה מהיכן יתחיל השני ? ש"ץ שטעה ואינו יודע לחזור למקומו יעמוד אחר תחתיו ולא יהיה סרבן באותה שעה ומתחיל מתחלת הברכה שטעה זה אם היה הטעות באמצעות ואפילו אם לא טעה אלא בסוף, ואם היה בג' ראשונות מתחיל בראש ואם בג' אחרונות מתחיל רצה ואין חילוק בין שטעה ודילג ברכה אחת מהג' ברכות או שטעה ונשתתק בהם באמצע ברכה או בין ברכה לברכה. ואין חילוק בין שטעה או שנחלש ואינו יכול לגומרה והוצרך אחר לעמוד תחתיו. ובימים נוראים אם נחלש הש"ץ באמצע הפיוטים ועומד אחר תחתיו יתחיל העומד מתחלת הברכה מאתה בחרתנו ולא יחזור הפיוטים ומ"מ בדיעבד אם התחיל במקום שנשתתק ולא מראש אתה בחרתנו אין להקפיד במה שקצור באמצעות. ולכתחילה טוב שיהיה אותו האחר מי שכיון לכל התפלה עם הש"ץ ולא שח בשעה שהיה ש"ץ מתפלל ואם לא נמצא כזה יקחו אף מי שלא כיון כזה ואפ"ה גם כזה לא יתחיל אלא מתחלת הברכה.

ש"ץ כהן ומת בבית מה יעשה ? ש"ץ כהן ובאמצע התפילה נודע שמת אחד בבתי הסמוכים אם סיים תפילתו בלחש ולא התחיל עדיין בקול רם יאמרו לו יוצא ויחזור אחר בקול רם, ואם כבר התחיל חזרת הש"ץ אם אפשר לסתום הפתחים והחלונות של בהכ"נ או של בית שהמת שם א"צ להודיע להש"ץ עד שיגמור תפילתו אבל אם א"א ליהדר כזה צריך לצאת ואפ"י באמצע התפילה והשני העומד תחתיו יתחיל מתחלת ברכה אם הוא באמצעות. :

ש"ץ שטעה כשהתפלל בלחש מה יעשה ? אם טעה ש"ץ כשהתפלל בלחש לעולם אינו חוזר ומתפלל שנית אלא סומך על התפלה שיתפלל בקול רם, ואם טעה בג' ראשונות לעולם חוזר ודוקא כשזכר קודם שהשלים תפלתו אבל אחר שהשלים תפלתו אינו חוזר. ויש מקילין אפילו בג' ראשונות בכל גווני והסומך ע"ז לא הפסיד. ואם טעה בלחש במעריב חוזר ומיהו בשבת יסמוך על ברכה מעין שבע. :

מתי אומרים ברכת כהנים ? אם אין שם כהנים ומנהגינו אפילו יש שם כהנים אומר ש"ץ ברכת כהנים ובדיעבד אם לא אמר אין מחזירין אותו. ואין הצורך עונין אחריו אמן אלא כן יהי רצון אחר סוף ברכה ג' ויש עונים כ"ר אחר כל ברכה. ואין אומרים ברכת כהנים רק בשחרית ובמוסף ולא במנחה ובתענית צבור גם במנחה ויחיד המתענה אומר שלום רב, ונהגו לומר בשחרית שים שלום וכן כל זמן שאומר אלהינו כו' אבל בלאו הכי מתחילין שלום רב ואם אמר שים שלום או בשחרית שלום רב יוצא ובסידור האר"י ז"ל כתוב לעולם שים שלום, ויש מתחילין שים שלום במנחה של שבת. אומרים ברכינו בברכה בפת"ח. כשאומר יברכך ד' יראה לצד ההיכל וישמרך יראה לצד ימין שלו. יאר ד' כלפי ההיכל. פניו אליך ויחונך יראה לצד שמאל שלו ליחדו בימין. ואין אומרים רק עד שלום. :

האם מותר לסמוך על חזרת הש"ץ כשצריך לחזור ולהתפלל ? מי ששכח ולא אמר יעלה ויבא ב"ר"ח או בחוה"מ או אם דילג משיב הרוח או בכל דבר שצריך לחזור בשבילו יכוין רעתו וישמע מש"צ כל י"ח ברכות מראש ועד סוף כאדם שמתפלל לעצמו ולא יפסיק ולא ישיח ופוסע ג' פסיעות לאחוריו. ולא יאמר אז מודים דרבנן אלא יכוין לשמוע מש"ץ המודים שהוא אומר וצריך הש"ץ לומר מודים בקול רם. ומוטב שיחזור ויתפלל בעצמו ואם הש"ץ דרכו להבליע המלות מדינא אסור לסמוך אש"ץ. :

לא שמע הברכה האם מותר לענות אמן ? אם בעוד האדם מתפלל סיים ש"ץ ברכה וקודם שכלתה עניית אמן מפי רוב הצבור סיים זה תפלתו עונה עמהם אמן. ואפ"י אם לא שמע הברכה כלל רק שומע צבור עונין אמן או אפ"י שמע יחיד עונה אמן ויודע על איזה ברכה קאי יענה עמהם וכן בקדיש וקדושה וברכו. וי"א דאפילו כלו כל הצבור לענות מותר ג"כ לענות אם היה תיכף אחריהם. :

על מי עונין אמן ? העונה אמן לא יגביה קולו יותר מהמברך וה"ה לענין ברכו או ברכת הזימון. ואם כונתו בהרימו קולו כדי לזרו להעם שיענו גם הם מותר. ואחר קטנים בני חינוך צריך לענות אמן אחר ברכתן. ואחר שוטה אין לענות אמן, ואחר חרש המדבר ואינו שומע עונין אמן, ואחר נשים שבירכו על מ"ע שהז"ג יוכל לענות אמן. :

סדר קדושה אין הצבור אומרים עם ש"ץ נקדישך אלא שותקין ומכונין למה שש"ץ אומר עד שמגיע לקדושה ואז עונים הציבור קדוש. וכן בקדיש יש ליהדר שלא לומר עם החזן יתגדל וכו' עד איש"ר. ואפילו יש מנין מלבדו ששומעין ומאזינין לש"ץ ג"כ אסור ואפילו אם ירצה ללמוד ע"י הרהור ג"כ אסור משעה שמתחיל החזן נקדש וכן בקדיש אם לא בשעה שהחזן מאריך בניגון ולא בשעה שמחתך האותיות, ואינו נקרא קדושה אלא נעריצך וכו' לעומתם וכו' ובדברי וכו' אבל שאר הנוסח שמוסיפין בשבת אינו צריך להאזין אחר החזן כזה וכן מותר ללמוד אז ע"י הרהור וי"א דאפילו ימלוך ג"כ אינו מעיקר הקדושה וכ"ש לעומתם וכו' ובדברי וכו'. ויש מקילין שיוכל לאמר עם הש"ץ והמנהג הנכון שאין לאמרו ומ"מ המנהג בימינו שאומרים הקהל ג"כ נקדש. בשבת אומרים כדבר האמור בקמ"ץ. ויראה הש"ץ לסיים לעומתם וכו' ובדברי וכו' קודם שיתחילו הקהל ברוך וימלוך וה"ה לקדיש ולברכו ולכל דבר שעונים אחר הש"ץ או אחר המברך לא ימשוך הש"ץ או המברך בסופו כדי שלא יענו הקהל אחריו קודם שיסיים. ויחיד שאמר קק"ק ועדיין הש"ץ היה בוקרא זה אל זה י"א דלא יצא וצריך לענות פעם אחרת וכן יש ליהדר ג"כ שלא יאחר לומר את הקדושה אחר הקהל, ובעת אמירת הפייט כשרואה הצבור מתחילין לומר קק"ק תיכף יפסוק באמצע. :

פרטי דיני קדושה טוב לכיין רגליו בשעה שאומר קדושה עם שליח ציבור. יש לישא העינים למרום בשעה שאומרים קדושה ואי"צ להיות סגורות, וכן מנענעים גופן ונושאים אותו מן הארץ וירים גופו ועקבו למעלה בברוך וימלוך כמו בקדוש, ודלא כאותם שדולגים וקופצים ובמקום שאין המנהג כן פשיטא שאין לעשות כן. ואין לדבר באמצע הקדושה. ומי שאמר סדר קדושה ובא לבהכ"נ ומצא צבור עונין קדושה חוזר ועונה עמהם. ואומרים שמקדישים ולא שמקדישין. גם יפריש קצת בין חיבת שמקדישים לחיבת אותו שכתוב אח"כ. צ"ל וכן כתוב על יד נביאך. ונוסח שלנו ככתוב על יד נביאך. אם כבר שמע קדיש וקדושה לא שמע עדיין ונודמן לו לענות קדיש וקדושה מוטב שיענה קדושה. אם התחיל קדושה ובאמצע שמע קדיש לא יפסיק לענות איש"ר אלא גומר קדוש ג"פ עד כבודו ואם שומע אז יאמר איש"ר. :

על איזה טעות מסלקין ש"ץ ממקומו ? ש"ץ שטעה ודילג אחת מכל

ש"ץ שנחלש ביוה"כ באמצע אמירת ונתנה תוקף מהיכן יתחיל השני?



Sponsored By: DollarPhone

זכות הלימוד

ללימוד שלחן ערוך אורח חיים עש משנה ברורה

כל הזכויות שמורות וחסיד המתקדם גיל רותם © המחלקת המסלול